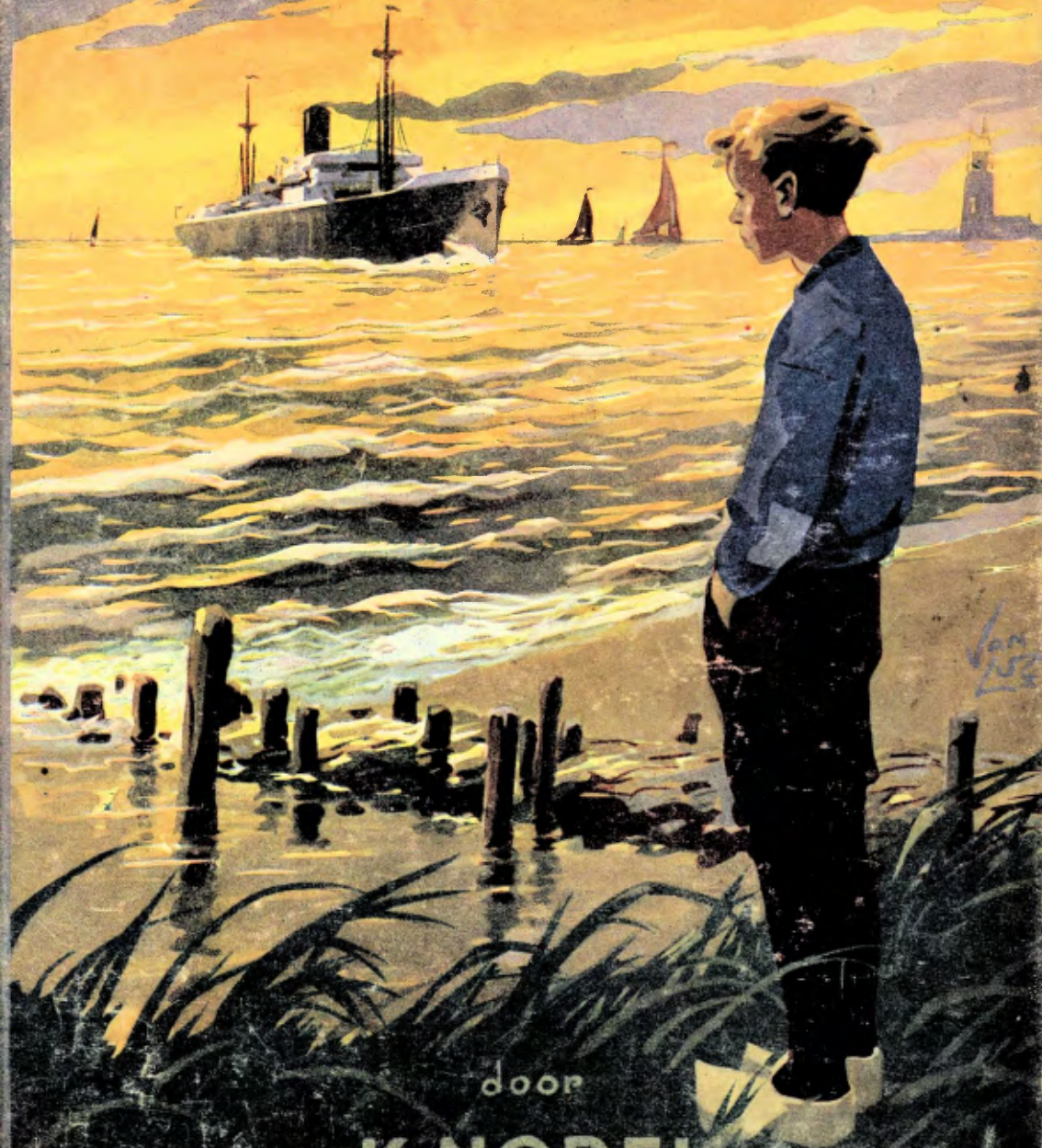

Wietse

wou wat anders

door

K. NOREL

G. F. CALLENBACH N.V. NIJKERK

**WIETSE
WOU WAT ANDERS**

Maar toen ze naar huis terugreden blz. 28.

WIETSE WOU WAT ANDERS

DOOR K. N O R E L

G. F. CALLENBACH N.V. · UITGEVER · NIJKERK

I. EEN SCHELPARTIJ; OP DE BOK EN BIJ DE KOEIEN

et z'n ene been op de klompenbak en de linkerhand tot steun aan de kapstok trok Wietse Dijkstra wild en lang aan het ijzerdraad, dat naar de schoolbel leidde. De gang was vol van schel lawaai. Het klingelend bronsgeluid drong door tot alle klassen. Het deed overal de pennen rusten, het deed een voorlezend stemmetje in de tweede klas haperen en het haalde er de bijwijzende

vingertjes uit de boekjes weg; het maakte dat in de hoogste klassen de boeken werden dichtgeklapt. En Wietse rukte en trok maar door. En de bel klingelde al luider en al sneller; ze juichte: vier uur! vier uur!

De deur van de hoogste klas draaide open. Een paar verwonderde ogen richtten zich op Wietse. Een strenge stem riep: „Wietse!” Maar Wietse zag en hoorde niets. Hij trok en rukte en belde.

Totdat er een hand op zijn schouder werd gelegd. . . .

Toen liet Wietse met een ruk de draad los en het belgeklingel zweeg met een verschrikt gerinkel, alsof de bel net zo geschrokken was als de jongen, die zo dol aan het belledraad getrokken had. Achter het schoolhoofd liep Wietse de klas weer in met een schuine blik op meneer Rakers, om te weten hoe die de dolle bellerij had opgenomen en een knipoog naar de jongens in de klas, die lachten.

Het ging goed. Meneer zei niets. Hij vouwde de handen voor het danken.

Na het amen was Wietse aanstonds uit zijn bank en bij de deur. Maar daar hield de onderwijzer hem tegen. „Zo pas had jij de tijd, nu ik. Ga maar weer zitten.”

Beteuterd liep hij naar zijn bank terug. Met een onwillige trek op zijn gelaat zat hij in het lege lokaal. In de gang was nog een ogenblik lawaai. Van het schoolplein klonk daarna nog vrolijk roepen en gelach. Het stierf spoedig weg. In en om de klas werd het akelig stil. Je hoorde alleen het krassen van een pen, die corrigeerde en het langzaam tikken van de klok, op welke Wietse niet kon kijken, omdat ze vlak achter z'n rug hing en meneer Rakers nooit wou toestaan dat nablijvers in hun banken draaiden. Hoe lang duurde dit schoolblijven nu? Hoe laat was het al? Wietse zat te wippen in zijn bank en zijn hoofd werd rood toen hij uit de verte een fluitje hoorde, fijn en scherp. Dat was het fluitje van zijn vrienden. Die riepen hem. Kom je nou! Kom je nou! Maar hij mocht niet komen. Meneer Rakers zat aan zijn lessenaartje en corrigeerde. Zijn pen kraste af en toe op het papier: een streep bij een fout, een cijfer onder het werk. Hij scheen den jongen in de bank vergeten.

Weer werd een schrift dichtgeslagen en op het stapeltje aan de rand van de lessenaar gelegd. Toen keek de onderwijzer Wietse aan.

„Waarom deed je dat eigenlijk, Wietse; waarom belde je zo hard en zo onzinnig lang?”

Wietse klemde zijn kaken op elkaar. Hij wist wel een antwoord op die gekke vraag. Hij zou wel mal zijn te vertellen dat hij dat bellen zo fijn vond, dat hij een gevoel had of hij klokluider was, een klokluider, die wat moois te vertellen heeft. Vier uur, vier uur! jullie bent vrij! zei het gerinkel van de bel. Zo, maar dan veel mooier, vertelt de klokluider op Kerstmorgen dat de Heere Jezus is geboren en op Paas-morgen dat de Heere is opgestaan! Zoiets denkt een jongen

wel, maar zoiets zegt hij nooit. Wietse zei het vast niet. — Hij trok zijn schouders op en zweeg.

„Wel,” vroeg de onderwijzer nog eens. „Waarom was dat nu?”

„Zomaar,” zei Wietse stug.

„Wou je ons plagen met dat hels lawaai?”

„Hels lawaai?” vroeg Wietse ineens verbaasd. „Was het een hels lawaai? Ik vind dat bellen mooi.” Met een klap ging zijn mond weer dicht en zijn blos werd diep. Wat voor gekheid had hij nu weer gezegd.

In de ooghoeken van meneer Rakers ging evenwel wat lachen. De strengheid was weg uit zijn gelaat. „Zo,” zei hij, „vond je dat bellen mooi? Wel, ik hoop dat je smaak zich dan voortaan richt op wat zachtere geluiden. Ga nu maar heen.”

Wietse schoot z'n bank uit. Met een smak viel de schooldeur achter hem in het slot. Op de hoek van het plein stond Frans Pikler. Z'n boezemvriend had gewacht; de anderen waren natuurlijk al verdwenen. Ze floten elkaar.

„Ben je er *nou* al?” vroeg Frans.

„Nou al? Heeft 't nòg niet lang genoeg geduurd?”

„'t Is nog geen tien minuten over vier.”

Daar begreep Wietse niets van. Tien minuten? Had hij maar zo kort in dat lege lokaal gezeten?

„Zei hij nog wat?” wou Frans weten.

Wietse had geen lust dat te vertellen. „Niks bijzonders. . . .

Gaan we naar de haven?”

„Nee, met je vader mee.”

Wietse weifelde een ogenblik. Hij wou liever de andere kant op. Doch hij gaf toe. „Vooruit dan, je hebt ook op mij gewacht. Maar dan lopen; anders is vader weg.”

Ze liepen met de vuisten op de heup in looppas het stadje uit naar het kleine boerderijtje vlak buiten de poort.

Toen het erfje in 't zicht kwam konden ze hun pas inhouden. De wagen stond er nog; het paard was nog niet eens ingespannen.

„Dag Moeder, Vader!” groette Wietse, terwijl hij langs het venster van de kamer liep. Zijn vader groette terug met een opgeheven kopje thee, z'n moeder wuifde met een breikous. „Ik zal hem er maar voor zetten, hè?” vroeg Wietse en hij wachtte geen bescheid af. Hij was al in de stal, knipte de haak van de stalketting los en drong het paard met zachte drang en zoete woordjes achteruit. Op de deel lei hij het tuig op en nam het hoofdstel. Hij wroong de bek open om de toom daarin te leggen en gespte de keelband vast. Toen leidde hij het paard naar buiten. Daar schoot Frans toe om de strengen vast te maken. De hit stond voor de wagen en de jongens zaten op de bok, toen Dijkstra buiten kwam.

„Twee knechten, vrouw,” schertste de boer, „nou kan ik wel thuis blijven.”

Vrouw Dijkstra lachte naar de jongens en gaf hun ieder een stuk koek.

De boer sprong achter op het wagentje. „Vooruit maar, hoor.”

Wietse hoefde het paard niet eens aan te zetten. Het had de stem van zijn baas gehoord. Op de weg gaf Wietse een paar lichte rukjes aan de leidsels. Toen zette het paard zijn kop wat hoger en ging draven. De wagen hotste op de klinkers; het melkgerei ging rammelen. Zo ging het goed. Wietse gaf nog een paar tikjes met de leidsels op de rug van het paard. Het dier ging galopperen, dat de vonken uit de ijzers spatten.

Ha, dat was rijden! Als alle boerenwerk zó was, dan. . . .

„Mag ik es, Wietse?” vroeg Frans.

Hij gaf de teugels over, maar zelf hield hij de hand erbij. Je moest altijd oppassen met een paard. Piet was wel mak, maar als er zo'n razende auto langs stoof en vlak bij de kop van het paard zijn claxon gillen liet, wist je nooit wat er gebeuren kon.

Maar er kwam geen auto langs. Piet draafde prachtig; hij sloeg z'n benen lenig uit en de kleine oortjes spitsten zich

bij het knallen van de zweep. Dat zinde Frans. Kon je nog fijner bedenken dan zo, hoog op de bok, te rijden op een wagen, de teugels te houden van een vlug en vurig paard, en het met luide knallen aan te jagen?

Piet wist de weg zo goed als zijn voerman. Bij een landpad, dat rechts van de grote weg afboog, minderde hij vaart en sloeg het in, zonder dat Frans aan de rechterteugel had getrokken. Voor een damhek stond hij stil.

„Haal jullie de koeien maar, jongens,” zei Dijkstra, terwijl hij het paard uit ging spannen. Frans en Wietse gingen de wei in en dreven het vee op naar de bocht.

De jongens keken toe bij het melken. Fijne witte stralen spoten uit de uier. Een donkere muziek zong op de blauwe bodem van de emmer. Wit schuim kroop bij de zinken wanden op. Vlug en krachtig kneep de boer de zware spenen. 't Was of hij telkens witte kruisjes trok.

Maar jongens hebben nimmer veel geduld. Toen Dijkstra onder de tweede koe zat, holden zij elkander achterna het land door. Ze sprongen over greppels en slootjes om elkaar te grijpen. Eindelijk lagen ze puffend en blazend, achter adem van het hollen, in een diepe greppel.

„Ik wou dat mijn vader boer was,” zei Frans.

„O ja?” Aan de toon kon je horen, dat Wietse zijn voorrecht niet hoog waardeerde.

„Als je toch een paard hebt en een wagen en als je met je vader mee kunt naar het land om te melken. En dan de hooïng!”

„Jij kunt autorijden.”

„Niks an,” oordeelde Frans. „Op de bok van jullie wagen zit je veel fijner dan in onze auto.”

„En als je zo'n mooi huis hebt als jullie.”

Frans werd haast nijdig. „Een mooi huis! Heb je wat an. Moeder zit je achter de vodden als je vergeet je voeten te vegan.”

„Mij ook,” zei Wietse.

„Bij jullie kun je spelen in de stal, in de schuur en in de

kapberg. Jij hebt konijnen en kippen en in het voorjaar zijn bij jullie jonge kalfjes en kuikentjes. En jullie hebt een paard. . . .”

Dat paard was voor Frans het toppunt van genot.

„Ja. . . .” zei Wietse gerekt, „als je vader een grote boer was met een grote boerderij, dan. . . . Maar zo'n klein spul als dat van ons. . . . 't is soms krap, hoor.”

„Krap,” vroeg Frans, „wat bedoel je?”

„Dat je moeder geen geld heeft om een nieuwe broek voor je te kopen als je oude af is en ze de schoenen niet kan laten maken als de zolen stuk zijn.”

Frans ging rechtop zitten. Hij begreep dit niet. Als je nou toch een paard had en koeien en wagens, en een schuur vol hooi, en land. En als je alle dagen geld kreeg van de melk, die uitgevent werd, dan kon je toch wel een broek kopen en schoenen laten maken? En anders. . . . „Wel kerel,” zei hij, „als je dan geen schoenen hebt, dan loop je toch op klompen! Dat doe ik in de winter ook!”

Wietse ging er niet op in. Je kon wel merken dat Frans er niets van snapte. Die had natuurlijk nooit achter de bedsteedeuren wakker gelegen (stel je voor, bedsteden in dat fijne doktershuis!), terwijl z'n vader en moeder samen praatten over moeilijkheden met het geld. Wietse wel. Onlangs nog op een avond. Hij was wakker geworden en had z'n moeder treurig horen praten. Vader en zij wisten niet hoe ze de pacht moesten opbrengen, en de afbetaling op het geld dat voor de aankoop van het vee geleend was, ze wisten niet hoe het geld voor het veevoer er moest komen. Frans had zijn moeder nooit zachtjes horen huilen, omdat ze voor de meisjes geen jurkjes en voor hem geen borstrok kopen kon.

„Wou jij dan geen boer worden?” vroeg Frans.

„Nee,” zei Wietse.

„Maar kerel, dat rijden met paard en wagen, dat melken, dat maaien met de maaimachine, dat hooien. . . . dat is toch allemaal fijn werk.”

„Ja, en het venten ook,” vulde Wietse spottend aan. „Wil jij morgenochtend mijn emmer dragen?”

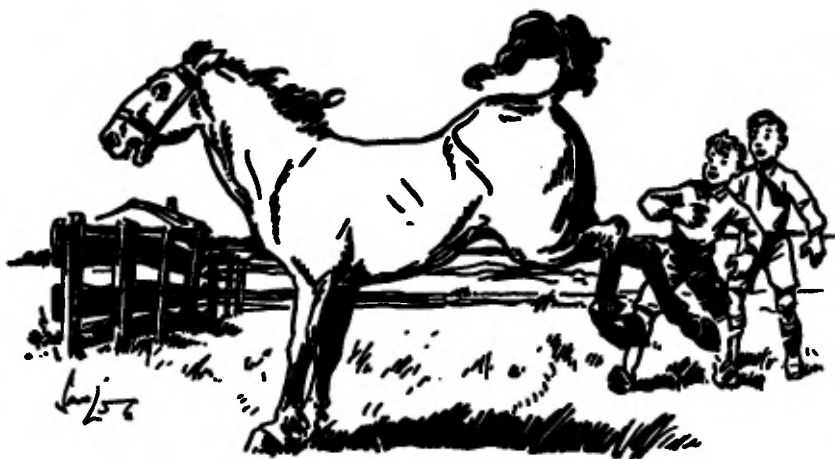
Frans ging daar niet op in.

„Wat wou jij dan . . . ?” vroeg hij.

„Naar zee . . . !” riep Wietse uit.

„Wietse . . . ! !” Dijkstra's roep schalde over het veld.

De jongens doken uit de greppel op. Het melken was ge-

daan. Dijkstra had de laatste koe het spantouw afgebonden en liep nu met een schommelende gang, het melkblok in de ene, de volle emmer in de andere hand, naar de bus om de melk door de zeef te gieten.

Wietse moest Piet ophalen, die al grazend heel achter in de weide was beland. „Piet, Piet!” Wietse klakte met duim en vinger en maakte kleine fluitgeluidjes om het paard te lokken. Maar Piet liet zich niet lokken. Hij was kribbig omdat hij gestoord werd in zijn maal van malse klaver. De kleine oortjes gingen plat op de kop, de grote bek scheurde nijdig grote plokken uit het gras. „Blijf jij maar uit de buurt,” waarschuwde Wietse zijn vriend, „hij heeft de bokkepruik op.” Zelf ging hij voorzichtig op het paard toe,

dat nu weer rustig scheen te grazen. Maar de oortjes gingen zenuwachtig op en neer en juist toen Wietse het halster grijpen wou zwaaide de kop omhoog en trok het paard zijn gele tanden bloot. Het sprong opzij, draaide zich om, en sloeg de achterpoten omhoog, zodat de ijzers blonken. Toen nam het een paar sprongen, rende weg en ging aan het andere einde van de weide weer rustig grazen.

De jongens holden er achteraan en draafden dan weer naar een andere hoek, waar Piet hen heen liet lopen. Tot Dijkstra, die het gepruts gezien had, er zelf op af kwam. Hij greep het paard bij de halster. Gedwee liet het paard zich grijpen en willig liet het zich naar de wagen leiden en inspannen.

Frans zag met grote ogen, dat het nu zo gemakkelijk ging. „Piet kent zijn baas,” zei Dijkstra ter verklaring.

II. WIETSE WERKT EN DROOMT

Om zes uur riep moeder Dijkstra altijd aan de trapleer. Dan duurde het meestal eventjes vóórdat er leven op de zolder kwam. Het bed was zo lekker en de slaap zo diep. Wietse drukte graag zijn oor nog even in het kussen. Maar als moeder voor de tweede maal aan de trapleer kwam, minder vriendelijk, dreigend soms, dan gaf Wietse haastig antwoord: „Ja, Moe.” Dan zat hij ook dek-sels gauw op de rand van zijn ledikant om broek en kousen aan te trekken. En als hij meisjesstemmen in de kamer beneden hoorde, kwam er nog meer schot in den jongen op de bedrand en liet hij zich fluks bij de leer langs naar beneden glijden om zich te reppen naar de pomp. Met het wassen wou hij niet op de meiden wachten.

Zonder vader aten ze. Als die van het melken thuiskwam, moesten Wietse en Lollekje klaarstaan voor het venten. Vóór schooltijd moesten zij hun wijk nog lopen.

Deze morgen had Wietse zijn zesde sneetje amper op, toen de wagen het erf al op kwam rijden. Hij moest zich reppen om bij de hand te zijn voor het legen van de bussen. Voor Lollekje stond er een kleine emmer. Zij moest de klantjes in de buurt bedienen; als haar melk op was kon ze weer nieuwe halen. Wietse had een grote emmer; hij moest verder weg. „Voor een jongen, die zo sterk is,” olijkte zijn vader, „is zo'n vrachtje niets.”

Wietse lachte zuurzoet. Hij had een hekel aan dit venten. Het moest, natuurlijk moest het. Vader gebood. Dat alleen was reeds het eind van alle tegenspraak. En Wietse begreep

ook wel dat zijn vader niet alles alleen kon doen; allemaal moesten ze helpen in het bedrijfje, moeder, de meisjes, hij ook, hij in de eerste plaats. Dagelijks deed hij zijn vaste loop. Maar hij had er het land aan. Hij wou dat hij er af was. Zo lang hij school liep was daar geen denken aan. Hij zou er steevast elke morgen zeven uur op uit moeten en zich altijd moeten reppen om tegen negenen klaar te zijn en op een sukkeldraf naar school te gaan, helemaal alleen, want alle kameraden uit de buurt waren hem altijd ver vooruit. Maar later . . . Hij bleef geen melkventer, vast niet!

In de schommelgang, waartoe de zware emmer hem vanzelf dwong, ging Wietse op weg. Bij elke stap slingerde de emmer langzaam mee. Zo alleen kon je met een volle emmer lopen zonder morsen. Maar zo liep je ook een langzame, eentonige gang. Het was een manier van lopen, die je aan 't dromen brengen moest. Dromen, dat kon Wietse op zijn ochtendloop met de melk. Het ging zo langzaam en het was alle dagen precies hetzelfde gangetje: van het boerderijtje naar de achterstraat vlak bij de stadspoort, van dat straatje naar een steegje, dan naar een klant op het Oosterplein en van daar naar enkele, die woonden aan een smalle gracht. Wietse's gedachten zwierven altijd weg, als hij elke morgen opnieuw zijn eendere weggetje ging. Terwijl hij voortliep in zijn stadige schommelgang, naar rechts overhellend wanneer de emmer aan zijn linkerarm hing, en naar links wanneer hij hem in de rechterhand droeg, streed hij mee in de slag bij Nieuwpoort. Dan zag hij de schepen wegzeilen en de Spaanse ruiters aanstormen en hij lag op een duintop te vuren met het musket. Of hij stond op de wal van Alkmaar met een pekkrans in de linker- en een rapier in de rechterhand en hij slingerde die krans brandend op de mannen, die de muur beklommen en zwaaide zijn rapier. Of hij was Jan Haring en vocht mee in de slag op de Zuiderzee. Hij gooide de enterdreg op het Spaanse admiraalsschip en sprong over op het hoge dek. Hij lichtte

een Spanjaard beentje, en duwde een anderen ruggelings over het gangboord, zodat hij tuimelde op het lage dek van het Geuzenschip. En dan klom hij de mast in om de Spaanse vlag los te snijden van de steng. Dat was op dagen, wanneer meneer Rakers een mooie vertelling uit de vaderlandse geschiedenis had gedaan of wanneer hij een fijn boek had gelezen. Op zijn schommelgang met de zware emmer gingen die verhalen voor hem leven. Dan dacht hij er heel veel bij. Al schommelend met zijn emmer, stap voor stap zijn vaste gangetje lopend, zwierf hij de hele wereld rond en beleefde grote avonturen. Hij was niet meer een schooljoggie, een ventje dat elke morgen melk rondbrengen moest. Zeeman was hij. Matroos, stuurman! Hij voer de haven uit op een grote boot, zoals er in de buitenhaven lagen, zoals hij er dagelijks, van de dijk of van het havenhoofd af, wegvaren zag. Hij zou zelf op het voordek staan met een stuurmanspet op en gouden banden om de arm van zijn jekker. Hij zou de seinen van de brug opvangen en de bevelen doorgeven aan de matrozen. Hij zou een draad laten uitbrengen naar de naaste meerpaal en het gangspil laten draaien. En daarna, als de boot eenmaal de haven uit was, zou hij op de brug staan en door de kijker turen naar de bakens en de merken aan de wal, en hij zou den roerganger zeggen hoe hij varen moest: Noordwest ten westen, wat meer bakboord, nu Noordnoordwest. Bij nacht zou hij daar staan en in de sterren de koers lezen, die men varen moest. Bij stormweer zou hij op de brug staan en de golven zouden brullen, en de zee zou wit wezen van schuim, en de boot zou zijn kop in de golven steken en springen als een jong paard. En hij zou het schip dwars door die storm heensturen naar een veilige haven.

Zo vechtend en varend kwam Wietse van de ene bij de andere klant. Telkens zette hij z'n emmer op een stoep en belde tweemaal, en onder het wachten na dat bellen sloegen zijn gedachten weer op hol. Hij voer in 't Skagerak en in de Sont en het kon gebeuren dat hij nog lang niet bij zijn

emmer terug was als de juffrouw hem een schaal of kan onder de neus hield: „Anderhalve liter, Wietse.” En dan gebeurde het wel dat hij twee liter gaf inplaats van anderhalf, of één liter. Bij zo'n vergissing naar beneden werd hij doorgaans bits er op attent gemaakt.

Zo ging dat deze morgen ook. De emmer schommelde aan zijn arm. Als zijn linkerbeen vooruit ging slingerde de emmer mee, bij een stap met het rechter ging de emmer weer naar achteren. En onderwijl zat Wietse op zee. Zijn schip voer ergens bij Japan. Daar werd het plotseling overvallen door een storm, een taifoen. De boot steigerde als een aangeschoten paard. Wietse stond op de brug. „Om dat roer!” commandeerde hij, „om dat roer! Kop in de wind!” De roerganger draaide en draaide, maar het schip wou zijn kop niet in zee zetten. De golven besprongen het schip van opzij. Ze beukten de brug. Het scheen of de boot ging kapseizen. . . . Nou kwam het er op aan!

Opeens viel een emmer ketsend op de stenen. De melk spoelde Wietse om de benen heen. Hij keek beteuterd in een witte plas. Het houten handvat in het midden van het ijzeren hengsel was aan zijn greep ontglipt. Zijn emmer was gekapseisd.

Er kwamen mensen op af. Kleine meisjes beklagden hem: „O, wat zonde, die melk!” Een slagersongen dreef de spot er mee: „Wou jij de steentjes wassen, zeun?” De juffrouw, die zijn volgende klant zou zijn, stak haar hoofd uit het raam en vinnigde: „Heeft die dromer weer eens wat? Dat komt nou van zijn eeuwig suffen.”

Wietse werd rood tot in zijn hals.

Hij zocht de emmer op en het deksel, en de maat, die in de goot gerold was. Beschaamd liep hij naar huis terug. Zijn vader was niet thuis, al weg met zijn kar. Moeder keek eer triest dan boos. „Weg is je verdienste weer,” klaagde ze, „wanneer zul jij eens met je hersens bij je werk wezen?”

Wietse zei er niets op. Hij kon er niets op zeggen. Z'n lippen waren stijf op elkaar geperst en zijn tanden knersten. Hij wou anders. Toen zijn moeder een andere emmer vol gegoten had, ging hij er andermaal op af. En ditmaal was zijn stap vlugger en hielp hij zijn klanten rapper. Hij reisde nu niet naar de Sont of naar Japan. Met zijn hoofd was hij thans bij zijn werk. Hij vergat geen klant en vergiste zich niet, noch bij het meten, noch met het geld. En ondanks de verloren tijd was hij niet te laat op school.

De volgende dag deed Wietse zijn werk weer vlot en vlug. Hij voelde dat hij wat goed te maken had. Hij wou tonen dat hij wel wat voor zijn ouders doen kon en doen wou. Doch toen hij niet meer droomde onder het werk kropste het hem in de keel. Wat voor vervelend werk was dit! Elke dag hetzelfde weggetje; van stoep naar stoep de emmer sjouwen; tweemaal bellen aan elke deur en dan wachten; kannetjes en pannetjes vol scheppen onder de ogen van vitterige vrouwtjes — o wee als de maat niet afgestrekten vol was! —; altijd hetzelfde praatje maken van: „Mooi weer, hè” of „Wat een regen,” of „Wat is 't toch koud.” Wietse zocht tegen hetgeen hem daarin kwelde vanzelf weer troost in zijn vruchtbare verbeelding. Zijn gang werd weer schommelend en langzaam. Hij leunde op de stoepen bij zijn klanten weer tegen hek of muur, en hij vergat nog eens te bellen, wanneer op zijn eerste bellen niemand kwam. Want al wachtend voor een deur in de achterstraat, stoomde hij door het Panamakanaal, of liep hij het westgat van Soerabaja binnen.

Dat melklopen was een kwelling voor Wietse Dijkstra. De eerste uren van de dag waren zijn zure appel. Op school ging het best. Daar zwierven zijn gedachten zelden. Je

moest opletten, als meneer Rakers les gaf. Je hersens moesten daar aan het werk. En het verdere van de dag was prettig. Na schooltijd zwierf hij gaarne met zijn makkers langs de haven om te kijken bij het lossen en het laden van de schepen; als het lukken wou, leenden ze een sloep om de haven rond te roeien. Of ze gingen naar de dijk, des zomers om te zwemmen en 's winters om wrakhout op te juttten. Wietse zat het liefst bij het water, maar hij vond het toch ook helemaal niet erg als Frans naar het land wou. Dat rijden met de hit en het spelen in de weide was leuk. Wietse keek zelfs niet zwart als vader, wanneer hij het druk had, z'n jongen riep om mee te melken. Hij kende de kneep, een lichte koe kon hij best aan. Hij hield er wel van eens onder een koe te kruipen, het hoofd tegen haar lijf, de emmer op de randen van de klompen en dan de fijne straaltjes melk te laten ruisen in de emmer.

Maar dit moest te hooi en te gras gaan. Het moest niet elke morgen en elke avond wezen, het moest niet Wietse's voorland zijn dat hij zijn hele leven alle dagen melken moest. En zeker niet dat hij altijd melk langs de straat moest slepen, van deur naar deur en bij alle klanten alsjeblijft en dankje spelen.

Wietse droomde weer onder het lopen. Toen hij bij de poort was zeilde hij met Barentsz naar Nova Zembla en bij de klant in het achterstraatje met De Ruyter naar Chattam. Op het Oosterplein diende hij op de vloot en maakte een expeditie mee naar Lombok. Hij zat in een sloep, die mariniers naar land moest brengen onder een kogelregen van de wal, en roeide met alle macht om door de branding heen te komen. De sloep zweefde op een golftop en stortte in een dal. En het strand was vol met wilde, bruine krijgers. . . .

Toen glipte het handvat weer uit Wietse's hand en de dappere marineman was niet meer bij het strand van Lombok, doch staarde beteuterd in een plas melk, die in vele witte stroompjes naar het grachtje kronkelde. Dit was nu al de derde keer dat dit hem overkwam.

Die avond sprak zijn vader hem erover aan. „Dit was je eigen schuld, Wietse. Het ligt 'm aan je eeuwig gedroom. Wees jij toch met je hersens bij je werk. Zo word je nooit een goeie boer.”

„Wil ik ook niet,” zei Wietse daarop nors.

Toen keek zijn vader hem verwonderd aan. „Wou je dat niet? Wat wou je dan?”

Daarop had Wietse gezegd wat hij tot dusver altijd voor zichzelf en voor zijn makkers had gehouden, waarvan hij tegen vader en moeder nooit gerept had: „Ik wil naar zee.” Vader keek zijn jongen met verbazing aan. „Naar zee?” vroeg hij. Aan zoiets had hij nooit gedacht. Wietse zou, als hij van school was, bij hem komen op de boerderij stond voor hem vast. Toen Wietse nog een kleine jongen was had hij hem al gezegd: „Als jij groot bent gaan wij samen werken, jij en ik. Dan word jij mijn grote knecht.” En de kleine broekeman had gekraaid: „Ja, ja! Pa z'n knecht.” Wietse had op een verjaardag een bok gekregen van zijn vader en een wagentje, en als een koning had hij ermee over het erf gereden. „Nou zo, Wietse,” had vader gezegd, „en later een groot paard en een grote wagen.” „Ja, ja!” had de kleine Wietse weer geroepen. En Dijkstra had zich ingedacht hoe het straks wezen zou, als hij Wietse tot hulp had. Dan zou hij zijn bedrijfje kunnen uitbreiden. Een paar koeien meer, een stukje land erbij, en later, als Wietse ingewerkt en sterker was geworden, weer een paar koeien erbij en nog een hoekje land gehuurd. Zo zou het kleine keuterboerderijtje allengs kunnen worden opgewerkt en als hij, oud geworden, er mee ophield, zou zijn zoon een redelijke boerderij hebben, tweemaal groter dan het bedrijfje nu En nu wou Wietse niet. Het viel Dijkstra tegen.

Moeder zat aardappels te schillen onder het gesprek. Zij liet haar mesje vallen. „Naar zee, m'n jongen?” vroeg ze bedroefd. „Wou je bij ons vandaan? Heb je het dan niet goed bij ons?”

Wietse werd rood. „Ja.... jawel,” zei hij beduusd. „Ik....” Hij kwam niet verder. Toen ging vader er om lachen. „Maak je niet ongerust, vrouw,” zei hij, „jongens hebben wel meer een bevestiging.... Meneer Rakers heeft gister zeker heel mooi ver-

teld, hè?” vroeg hij Wietse.

Wietse knikte.

„Daar heb je het al,” zei Dijkstra toen. „Een bevestiging, jongens-luchtkastelen. Die mag je hebben, hoor, als je maar op je tellen past, wanneer je werken moet.”

Vader had zijn krant genomen en moeder was doorgedaan met schillen. En Wietse had zijn boek weer opgenomen, maar het lezen vlotte niet meer. Hij staarde voor zich uit en hij vond zijn plan nu niet zo mooi meer. Bij vader en

moeder weg. Nooit meer thuis zijn. Hij had er nooit aan gedacht, dat dit er aan vast zat wanneer je zeeman werd. 't Was zo gezellig thuis. 's Avonds als de lamp brandde. 's Winters als de storm loeide en de kachel snorde. Dan zat Wietse graag met zijn ellebogen op de tafel over een boek gebogen. En als vader zijn boeken, waarin hij de ontvangsten en uitgaven van de dag opschreef, opzij schoof of zijn krant aan kant lei en aan Wietse vroeg: „Zullen wij nog es een spelletje doen?” dan haalde Wietse het dambord voor de dag en zette de stenen op. Hij zat op het bord te turen, terwijl de koffie pruttelde op het comfoortje en moeders breinaalden tikkelden. De regen sproeide op de ruiten en de storm rukte aan de vorst; je hoorde Piet schrapen met zijn hoef op de stenen van zijn stal en een koe rinkelen met haar ketting. Zo'n winteravond was goed. Neen, Wietse wilde toch niet weg. 't Was ook heel anders als je tegen je vader en moeder zei: „Ik wil naar zee,” en vader zo verwonderd en moeder treurig keek, dan als je er in jezelf wat over mijmerde en tegen je vrienden een beetje opsneed. Een hele tijd praatte Wietse er niet meer over. En Dijkstra vergat het gesprek. Toen zijn vrouw het nog eens ophaalde lachte hij er om. „Jongensstreken waren dat; hij is er nu allang weer af.”

III. WIETSE WIL EN MAG WAT ANDERS

Toen Wietse in de hoogste klas van school zat kwam hij al aardig in de hand op het keuterboerderijtje. Elke morgen liep hij met zijn emmer; 's middags ging hij doorgaans mee te melken. Drie koeien nam hij meestal voor zijn rekening.

„Dit is gezellig, Wietse, dit samen werken,” zei Dijkstra op een middag in Mei toen ze samen bij de bussen stonden om hun emmer door de zeef te ledigen. „Volgend jaar doen we alles samen, m'n jongen. Dat wordt een goeie tijd.”

„Hm,” bromde Wietse en hij draaide zich om. Zijn emmer was leeg en hij kon z'n laatste koe gaan melken. Hij wou het niet zeggen, maar hij was het helemaal niet met z'n vader eens. Hij deed dit boerenwerk niet voor de pret. Hij deed het omdat je natuurlijk je handen uit de mouw moest steken en je ouders helpen. Maar anders. . . . Zolang hij op school liep zou hij helpen, maar eens van school kwam hij vast niet in het bedrijf.

De trek naar de zee en de zucht om te zwerven waren het laatste jaar al sterker in hem geworden, ze waren gegroeid naarmate hij er hardnekkiger tegen anderen over zweeg. In vrije uren zwierf hij altijd aan de haven. Als het stormde stond hij op de dijk of op het havenhoofd. Hij hield er van de zoute smaak te proeven van de druppels, die de storm over de dijkkruin joeg en de wind te laten waaien door zijn kleren. Dan keek hij naar de schepen, die dansend binnenkwamen. De botters gierden langs het havenhoofd. Zwarte tjalken schenen onder de zeeën door te kruipen. De grote

stomers hadden nog moeite met de zee. En dan verlangde hij er naar om op die woelige, schuimende zee te rijden, om er dwars doorheen te varen op zo'n grote boot. En niet meer thuis te zijn leek hem niet meer zo erg als vorig jaar. Hij kan nu wel op eigen wieken drijven. Neen, neen, als hij van school kwam, wou hij niet op de boerderij; dan wou hij varen.

Toen ze die middag naar huis reden, begon Dijkstra over zijn plannen. „Als jij van school komt,” zei hij, „kunnen we er van 't najaar een paar koeien bij nemen en dan huren we volgend voorjaar nog een hoekje land.”

Wietse zei er niets op. Het is heel moeilijk als je vader zo blij over de toekomst spreekt om dan te zeggen: „Vader, ik doe het niet. Ik wil weg. Ik wil naar zee.”

„Dan timmeren we straks samen een stal,” ging Dijkstra voort, „in de hoek waar nu het kalverhok is kunnen best twee koeien staan. En van de winter zetten we een schuur-tje achter de kapberg. Hè, jongen, dat zal mooi worden als wij samen werken. Wij met z'n tweeën maken van ons bedrijfje nog een grote boerderij.”

Wietse zei weer niets. Hij keek naar de hobbelende rug van het paard, waarop de zwarte broekriem heen en weer schoof bij iedere stap. Vervelend dat vader nu zo praatte. Waarom deed hij dat? En hoe moest hij nu ooit vertellen dat hij niet wou, dat hij geen boer wou worden, nu vader er zo vast op rekende en hij er zich zo op verheugde?

Opeens kreeg Dijkstra er erg in, dat hij geen weerklank bij zijn jongen vond. Hij zag dat Wietse's gezicht verstrakt was en zijn ogen neergeslagen.

„Wat is er, jongen?” vroeg hij. „Je bent zo stil en je kijkt zo sip.”

„Niks,” zei Wietse en hij boog z'n hoofd dieper. Nu keek hij naar de weg, die snel weggleed achter de hoeven van het paard.

„Vind jij het dan niet leuk dat we straks samen bezig zullen wezen, op het land en in de stal?”

Wietse slikte en haalde de schouders op. „k Weet niet,” zei hij.

Nu keek Dijkstra zijn jongen recht in de ogen. „Wou jij wat anders?” vroeg hij.

Weer haalde Wietse de schouders op. „Ik weet niet,” zei hij. Hij wendde zijn hoofd af, omdat het achter z'n ogen branden ging. Vader hoefde dat niet te zien.

Zijn vader legde een hand op Wietse's schouder. „Spreek maar vrijuit, m'n jongen. Zeg het me maar gerust.”

Toen hief Wietse z'n hoofd weer op en keek z'n vader aan. Er blonk wat in zijn ogen. „Ik wou. . . . ik wou zo graag naar zee, maar. . . .” Verder kwam hij niet.

En Dijkstra sprak niet verder. „Zo,” zei hij alleen, „zo. . . .” Hij vierde de teugels en gaf het paard gedachteloos een tikje met de zweep. Hij keek recht vooruit. Niets bracht hij tegen Wietse in.

Maar deze had gewild dat vader dat wel gedaan had, dat hij tegen hem was uitgevaren, dat hij hem kort en goed verboden had naar zee te gaan, en gezegd had: „Je moet en zult op de boerderij komen.” Daar kon hij tegenin gaan. Nu zei vader niets dan alleen dat: „Zo. . . . zo. . . .” Nu keek hij treurig voor zich. En nooit kon Wietse scherper voelen, hoezeer hij z'n vader had teleurgesteld. Vader had zo graag gewild dat hij in het bedrijf gekomen was; hij had erop gerekend; er zijn plannen op gebouwd. Met Wietse samen zou hij van zijn boerderijtje meer kunnen maken dan hem alleen ooit mogelijk was geweest. En hij, Wietse, stootte die plannen stuk. Hij trapte feitelijk zijn vader op het hart. Zou hij dan toch maar niet anders doen? Zou hij niet zeggen: „Vader, ik kom, hoor, wij gaan samen werken?” Hij zei niets. Ze kwamen thuis zonder dat een van tweeën meer een woord gesproken had.

Die avond kon Wietse het in de kamer niet uithouden. Zo gezellig als het er anders was, zo benauwend was het er nu. Vader zat maar stil te lezen; hij zat tenminste met een boek, maar z'n blik gleed telkens over de letters heen; dan staarde

hij naar de kamerwand. Moeder zat er bij met vragende ogen, maar haar mond vroeg niets.

Wietse ging vroeg naar bed. „Nacht Moeder,” had hij gemompeld. Bij haar nachtzoen streelde moeder hem over zijn blonde haar, maar hij rukte zijn hoofd ruw weg. Zijn vader gaf hij een schuwe zoen. En boven in zijn bed perste hij zijn vuisten stijf ineem en trapte wild met zijn benen. „Wat ben ik toch een hufter,” siste hij, terwijl de tranen in zijn ogen sprongen. Gebeden had hij niet.

De andere morgen durfde Wietse zijn moeder niet in de ogen zien. Hij voelde dat zij wist, hij zag dat zij treurig was. Toen vader met de melk thuis kwam, hielp hij zeer bereidwillig. Moeder hoefde deze morgen geen emmer te vullen. Zijn wijk liep hij vlug en goed. Bij het afrekenen verreed hij met moeder alleen te zijn. Anders telde hij het ontvangen geld altijd in de kamer, nu deed hij het in de keuken, waar Lollekje aan de afwas bezig was. En daarna haastte hij zich de deur uit, ofschoon het nog geen schooltijd was.

De middagmaaltijd verstreek in dezelfde gedrukte stemming als die van de vorige avond. „Wat is 't hier bår gezellig,” riep Lollekje onder het eten opeens geërgerd uit. Met een hoogrode kleur dook Wietse diep over zijn bord. *Hij* was de oorzaak van deze ellende. Na het eerste bord legde hij zijn vork al neer. „Wou je nog niet wat?” vroeg zijn moeder. Hij schudde het hoofd. Dat moeder zo vriendelijk en zorgzaam was ondanks zijn koppigheid, maakte het nog moeilijker voor hem. „Toe jongen,” poogde ze hem op te monteren. „Je moet er evengoed om eten.” Hij weigerde met een star hoofdschudden.

„Wat hebben jullie toch in vredesnaam?” vroeg Lollekje daarop. „Allemaal gezichten als een oorwurm en niemand zegt een woord.”

Doch zij kreeg een bestraffende blik van vader, en moeder schepte Wietse op, ondanks zijn weigering. Hij at met lange tanden. Na het eten was hij aanstonds weer de deur uit.

Toen hij bij het melken gaan naast zijn vader op de bok klom, dacht Wietse: nu zal het komen. Gisteravond hebben vader en moeder er over gepraat, nu zal vader het zeggen. Hij zal zeggen dat ik niet naar zee mag; dat ik thuis moet blijven. Maar Dijkstra zei niets. Ze zaten weer stil naast elkaar, net als gisteren. Vader hield de teugels en Wietse had de handen in de zakken. En hij zag niets van de pracht van het voorjaar in een weidestreek. Hij zag de weiden niet, geel van de boterbloemen, rood van de zuring en bont van het vee, dat er in graasde. Hij lette niet op de blanke spiegels van de sloten met witte en gele vlekken van lis en dotters; hij zag de kieviten niet buitelen en hij hoorde de leeuweriken niet zingen. Hij zat maar te graven in zijn eigen verdeelde hart. Waarom zei vader nu niets? Waarom voer hij niet uit en schold hij niet? Waarom zei hij niet tegen hem, dat hij een jongen was, die altijd eigen kop wou volgen en niets voor zijn ouders over had. Dan zou hij daar tegen in kunnen gaan en vertellen dat vader het lelijk mis had. Want hij liep immers elke morgen met zijn zware emmer, nu al jaren achtereen. Hij had de laatste winter altijd meegeholpen en hij ging nu iedere middag mee naar het land. Welke jongen uit zijn klas hielp zijn vader zo? Doch vader zei niets. Hij keek maar stil voor zich uit alsof hij verdriet had. Zo keek moeder vanmorgen ook. Dat verdriet heb ik hun aangedaan, wist Wietse. Zou ik toch maar niet anders doen? Zou ik maar niet zeggen: „Vader, ik blijf?” Dan is het allemaal weer goed. Doch Wietse zei niets. En zijn vader zei ook niets op deze rit. En ook het melken ging zwijgend voorbij.

Maar toen ze naar huis terugreden sprak de vader.

„We hebben het er gisteravond over gehad, moeder en ik,” begon hij.

Wietse schokte op uit zijn ineengedoken houding. Er schoot een krop in zijn keel. Nu zou het komen. Hij zette zich schrap voor verweer.

„Als het werkelijk je zin is, zullen wij je niet tegenhouden,”
ging Dijkstra verder.

Wietse's mond viel open van verbazing. Wat zei vader
daar? Niet tegenhouden? Mocht hij gaan? Gaf vader zijn

eigen plannen op om hem? Hij was amper blij met deze
overwinning. Hij was er eigenlijk verlegen mee. „Als ik nou
blijven moet. . . .” zei hij.

„Je weet wel wat ik graag wil, Wietse. Moeder wil dat ook
graag. Zij ziet er heel erg tegen op dat je weggaat, dat je
zo jong al ons verlaat. Het is gevaarlijk op zee, m'n jongen.

Niet alleen als het stormt. Ook op andere manier. Wij zouden je heel graag bij ons houden. Maar wij dwingen je niet. Je moet vrij kunnen kiezen wat je worden wilt."

Wietse slikte. Vader liet hem de vrije keus. Nu moest hij zelf beslissen. Dit was veel moeilijker dan ingaan tegen iets wat anderen over je bepaalden.

Het was een poos stil op de bok. Piet's hoeven sloegen in het grind van de landweg; de wagen schokte door de kuilen; de bussen ramelden.

„Wou je werkelijk graag naar zee?” vroeg Dijkstra. „Wou je dat allang?”

„Dat weet vader toch,” antwoordde Wietse met gesmoorde stem. „Dat heb ik verleden jaar toch al gezegd.”

„Is het sedert altijd zo gebleven? Je sprak er niet meer over.”

„Maar ik dacht er wel veel aan. Ik dacht er altijd aan. Ik wou erg graag.” Wietse sprak benepen. Hij durfde er niet recht mee voor de dag te komen.

„Dan moet je gaan, m'n jongen,” zei Dijkstra ernstig. „Een mens z'n zin is een mens z'n leven.”

„Maar,” bracht Wietse er tegen in. „Als u en moeder. . . .”

„Geen maren. . . . En. . . . maak jij je over ons maar niet bezorgd.”

Het treurige was weg uit vaders toon. Zijn stem was vast, zijn blik ook. De wagen was op de grote weg gekomen. Dijkstra gaf een rukje aan de teugels en Piet ging uit zijn sukkeldrafje over in een vlotte loop. De kop fier geheven, wierp hij zijn benen uit. De wielen ratelden op de klinkers. Het vaatwerk rammelde lustig in de bak.

's Avonds zei moeder ook: „Als het je zin is, ga dan maar. Wij moeten onze kinderen niet in de weg staan. De Heere kan jou op zee en in vreemde havens nog veel beter bewaren dan wij het zouden kunnen als jij hier blijft.”

Maar toen Wietse haar een nachtzoen gaf, zag hij haar ogen knippen en dat gaf hem een kneep in zijn borst. Hij lag die nacht weer een poos wakker en wist niet of hij blij

was met zijn overwinning. Soms dacht hij dat hij morgenochtend maar zou zeggen: „Ik ga toch niet.”

Een week lang werd weinig over de toekomst gesproken. Wietse hoopte half dat er nooit meer over gesproken zou worden. Op een middag onder het eten zei vader plotse-ling tegen Wietse: „Je kunt eind Augustus varen op de „Albatros”.”

„Wablijf?” vroeg Wietse en hij vergat de aardappel, die hij op zijn vork had, naar zijn mond te brengen.

„Ik heb afspraak gemaakt met kapitein Willems. Hij wil je als scheepsjongen hebben.”

Toen wipte Wietse op zijn stoel. Zijn vurig verlangen werd vervuld, zo gauw en zo goed. „Ha, fijn!” Op de weekboot, die van deze stad op Hull voer, zou hij varen. Iedere Vrijdag en elke Woensdag weer binnen. Eind Augustus voor de eerste maal. Dat was juist aan het eind van de grote vacan-tie. En dat ging helemaal met vaders zin. Vader zelf had dit voor hem in orde gemaakt. Kon het mooier?

Wietse glunderde terwijl hij verder at. En toen hij na het eten, onderwijl vader uit de bijbel las, moeder aankeek, was er een glimlach op haar goed gelaat. Zij verheugde zich in Wietse's blijdschap. Kijk, nu was alle ellende weggevallen. Vader en moeder hadden niets meer tegen op zijn varen. Hij mocht naar zee en hij deed zijn ouders geen verdriet. Van die dag af telde Wietse de weken en de dagen. Niet tot aan de grote vakantie, zoals in andere zomers, maar tot zijn eerste uitreis. Die vakantie kon Wietse weinig schelen. Hij zag reikhalzend uit naar de dag, waarop hij met het blauwe zeemanspak aan en de plunjezak op de schouder de loopplank van de „Albatros” zou overgaan, de dag waarop hij voor het eerst het zeegat uit zou varen, voorbij de eilanden met blonde duinen, de wijde Noordzee op. Als hij met zijn melkemmer liep — stap, stap, in de slinger-gang, waartoe de zware vracht hem preste — mijmerde hij over zijn werk in de kombuis, in de longroom en aan het

dek. Hij zag zichzelf al staan op de voorpiek bij het opvaren van de Humber en bij de aankomst in de grote havenstad. Hij kreeg een standje van een klant, wien hij een halve liter melk te weinig in de kan gedaan had en een uitbrander van een andere omdat hij haar de dag tevoren had vergeten. Wietse trok er zich weinig meer van aan. Nog een week, dan begon de vakantie. Nog vier weken, dan zou hij varen. Dan had hij voor het laatst de volle emmer langs de straat gesjouwd.

IV. EEN AANSTAAND ZEEMAN MELKT EN VENT

Wietse, Wietse! word es wakker!”

„Wietse rekte zich. „Wat. . . .?”

Zijn moeder schudde zachtjes aan zijn arm. „Je moet er uit, m'n jongen, vader is ziek.”

Meteen zat Wietse rechtop in zijn bed. Hij wreef z'n ogen en keek knipperend in het licht van het kleine olielampje in moeders hand. „Wablief?” vroeg hij verschrikt.

„Vader is ziek geworden vannacht. Hij kan niet opstaan. Jij moet melken. Misschien wil buurman Kalma je wel een handje helpen.”

Wietse was het bed al uit. Op de schemerige zolder trok hij broek en kousen aan. In het keukentje, dat uitzag op het Oosten, was het al licht. Je zag de rosse gloed van de komende dag aan de kim. Wietse wies zich haastig. De kamer was vreemd met de neergelaten gordijnen, de open bedsteedeuren en het nachtpitje op tafel. Zo zag hij haar nooit. Ietwat schuw ging hij naar het bed. Vader ziek. Het was nimmer gebeurd. Hij had zijn vader nooit te bed gezien. Als hij 's morgens wakker werd was vader altijd al lang de deur uit.

„Hoe is 't?” vroeg hij fluisterend.

„'t Gaat wel, Wietse,” zei Dijkstra. „'t Gaat nu wel weer. Maar ik kan niet opstaan; ik kan onmogelijk, hoe graag ik ook wou.”

„Maar ik doe 't graag, Vader. En ik kan 't best, hoor. Blijf u maar rustig liggen, hoor.” De tranen sprongen hem haast in zijn ogen. Het is een raar gezicht als je vader ziek is.

Hij zette de lege bussen op de wagen, haalde Piet van stal en spande het paard in. Toen reed hij weg.

Het was lekker buiten in de vroege zomermorgen. De dauw lag nog op het gras en de zon ging rood en stralend op. Je zag de leeuweriken in kringen stijgen, hun trillers schalden door de lucht. De huizen weerszijds van de weg stonden nog met geloken ogen en op de weg was het stil. Alleen een enkele melker ging naar het land. Op de landweg reed Kalma voor hem uit. Die had z'n koeien naast hun weiland lopen. Zou hij nog vragen om zijn hulp? Of zou hij het alleen proberen? Dan werd het laat. En Klaasje, met haar zere uier, liet zich lastig melken.

Wietse hoefde niets te vragen.

„Wat nou?” vroeg Kalma, die zijn damhek opende op het ogenblik dat Wietse langs kwam rijden, „ongemak thuis?”

„Vader is ziek,” vertelde Wietse.

„Da's toch ook wat. . . . Maar jij kunt toch dat werk niet an? Nou, begin maar; ik kom je zo wel helpen.”

Wietse joeg het vee in de bocht en begon met de koeien, die hij altijd molk. De lichtste waren dat. Toen hij er drie gedaan had kwam Kalma al en met z'n beiden hadden ze de acht koetjes gauw gemolken. Op weg naar huis liet Wietse Piet draven. Hij kwam maar weinig later thuis dan vader doorgaans was. Met moeders hulp kon hij de bussen wel van de wagen krijgen en de melk in de emmer overgieten. Lollekje nam zijn wijk, de kleine Geertje deed deze keer de klantjes van haar zuster. Wietse moest er met de kar op uit om vaders grote wijk te doen. Het lijstje van de klanten had moeder in de vroege morgen al geschreven.

Inplaats van naar school ging Wietse die morgen de stad door. Hij stapte achter de melkkar en hij keek tegen de roodkoperen bus met de dikke buik en de gele oren. Dat koper spiegelde en hij zag zichzelf daarin, een raar dik en klein mannetje. Zijn vader had hij vaak in die spiegel gezien. Die was, als zijn beeld weerkaatste in het blinkend koper van de ronde bus, ook klein en dik. Maar hij was nog

veel kleiner; zijn neus was een prop en het scheen of zijn mond aldoor lachte. Het venten ging die morgen prettiger dan anders. Het was nu leuk. Inplaats van een emmer te dragen duwde hij een kar. Dat was lichter en het ging vlugger. En je had het prettige gevoel, dat je je vader hielp en dat je mannenwerk deed. De mensen zeiden het ook. „Och, is je vader ziek en doe jij nu het werk voor hem? Je doet het best, hoor. Een fikse jongen ben je. Het is flink van je, dat jij je vader helpt.”

Tegen twaalven kwam hij thuis, moe, maar opgewekt. Hij had een volle beurs en het voldaan gevoel dat hij zijn morgen best besteed had. De dankbare blik, die zijn vader uit de bedstee op hem sloeg, maakte dat zijn hart van vreugde klopte.

's Middags reed hij weer met Piet naar het land. Een kwartier vroeger dan vader het gewoonlijk deed had hij hem ingespannen. Kalma had hem dat geraden. Hij zelf zou het ook doen. Dan zouden zij beiden toch op de gewone tijd met melken klaar zijn.

Zo ging dat dagen achtereen. Door vaders ziekte verzuimde Wietse de laatste week de school. Meneer Rakers maakte geen bezwaar. Zo'n reden dat is wettig schoolverzuim, zei hij. Zelf bracht hij Wietse's eindrapport, een klinkend cijferlijstje.

In het begin van de vakantie knapte Dijkstra weer op. De pijn werd minder. Hij kon een uurtje uit bed. Na enkele dagen deed hij een wandelingetje om het huis. „Nog een week, Wietse, dan neem ik het roer weer in handen.”

„U krijgt nog veertien dagen vrij,” gaf Wietse opgewekt ten antwoord. „En daarna doen we 't nog twee weken samen. Ik heb nu toch vakantie.”

Dat Wietse zijn vakantie voor zijn vader moest besteden vond hij niet erg. Dat vond hij fijn. Het gaf je zo'n voldoening.

In deze weken was moeder bezig aan zijn zeemansplunje. Blauw wollen truien had ze al gebreid. Nu naaide zij ma-

trozenblouses en op een middag ging zij voor melkenstijd met Wietse de stad in om een zeemansjekker te kopen. Want thans mocht Wietse keuterboer en venter wezen, straks zou hij zeeman zijn.

Na een goede week ging Dijkstra inderdaad weer mee naar het land. Hij molk een paar koeien en ventte een paar straten van zijn wijk. Toen hij thuiskwam was hij moe en bleek. Het was niet meegevallen. Maar dit zou wel spoedig betef worden. Zo ging het immers altijd met beterende zieken. Die moeten langzaam weer aan de arbeid wennen.

De andere dag ging hij opnieuw mee. Hij molk nu een koe meer en deed een groter deel van zijn wijk. „'t Went al, hè,” zei Wietse, toen zij die avond samen het gebeurde geld natelden.

„Ja, m'n jongen,” antwoordde Dijkstra daarop.

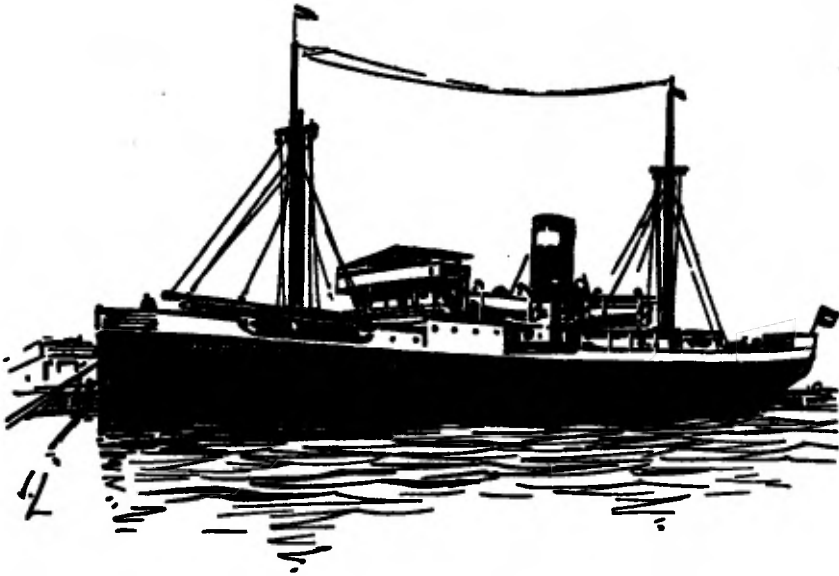
Wietse zag niet de trek van pijn om de mond van zijn vader.

De „Albatros” lag in de haven en Wietse stond aan wal. Hij liep de kade langs. Dat deed hij tegenwoordig omtrent elke Woensdag en Donderdag. Telkens als de „Albatros” binnen was moest hij zijn schip zien. Hij kende de boot van piek tot achterdek . . . van buiten. Hij zag den kok in de kombuis aan het werk; de matrozen kwamen met de plunjezak op de schouder uit hun verblijven in de voorpiek; de officieren gingen in hun hutten op het middenschip. De lieren ronkten en de vrachten vlogen uit de ruimen hoog omhoog. Het liefst keek hij naar het schip als het binnenliep. Dan liep de kapitein, kapitein Willems, op de brug heen en weer. Eén stuurman commandeerde op de plecht, een tweede op het achterdek. Fluitjes snerpten en de ankerspillen snorden en matrozen sprongen van bakboord naar stuurboord om draden in te nemen of te laten vieren. Dan was er actie op de schuit.

Van *buiten* zag Wietse de „Albatros” steeds; aan boord kwam hij niet. Dat durfde hij niet; hij durfde de mannen,

zijn collega's van straks, ook niet aan te spreken. Er was, naar zijn gevoel, een grote afstand tussen een zeeman en een jongen, die nog school ging of achter een melkwagentje liep.

Deze avond, achter in Augustus, liep Wietse weer op de kade te kijken naar zijn schip. Nog één reis zou het maken

en dan kwam hij aan boord. Zijn ogen streelden de „Albatros”.

Een klap op zijn schouder deed Wietse opschrikken.

„Tabeh,” zei een jongen achter hem.

Wietse kende hem: Albert Post, scheepsjongen op de „Albatros”. Hij zou opschuiven tot lichtmatroos en in zijn plaats zou Wietse komen.

„Jij komt op de „Albatros”, is het niet?” vroeg de jongen.

„Ja. . . ja,” stamelde Wietse bedremmeld.

„Waarom ben je dan nog nooit aan boord geweest? Geen idee?”

Wietse kreeg een kleur. „Mag. . . . màg dat zomaar?”
De ander lachte. „Nee zeg, je moet een briefje hebben als je onze oue schuit wilt zien. Kom mee, dan kun je kijken waar je straks moet ploeteren en waar je mandje is.”

Achter Albert aan ging hij de loopplank over en voor het eerst kwam hij in de wondere wereld van het schip.

In het volkslogies bracht Albert hem, vóór in de piek. Aan die houten tafel zou hij eten; in dat ijzeren kastje zouden zijn kleren hangen. Die smalle kooi, heel boven, zou de zijne zijn. Boven twee anderen zou hij slapen, over hun kooien moest hij heenklimmen om de zijne te bereiken. Lollig was dat! Albert bracht hem ook midscheeps. Dat mocht wel van den stuurman, die de wacht had. Daar waren de hutten van de officieren, de kamer van den kapitein. In de longroom stond de tafel juist gedekt. Wat een deftigheid, vond Wietse. Daar zou hij nu straks moeten bedienen als hulp van den hofmeester. En later, veel later, als hij — wie weet — het eens tot stuurman had gebracht, zou hij misschien mogen eten aan zo'n fijn gedekte tafel. Dat was anders dan sjouwen met een emmer melk! In de machinekamer keken ze, waar alles blonk en glom, en waar een gewoon mens geen weg kon vinden tussen alle buizen en kranen en in de vele manometers. Op de brug had Albert hem gebracht. Daar was het stuurrad en het compas, daar stond een sextant en was een kaart, waarop de route stond naar Hull met al de slenken en geulen van het wad, met de boeien van het Schuitengat, de kapen van het Griend, en al de bakens van Vliestroom en Stortemelk. Dan volgde een brede strook Noordzee, waar je op het compas maar raak kon varen en eindelijk de monding van de Humber en de havens van Hull.

Die route zou hij varen, volgende week en de daarop volgende week, een jaar, twee jaren. En dan zat zijn tijd als matroos, zijn tijd van varen vóór de mast, er op. Dan ging hij naar de Zeevaartschool. Wis- en zeevaartkunde zou hij daar studeren. En daarna ging hij weer naar zee, als leer-

ling-stuurman eerst, als derde spoedig, naar hij hoopte. Hij zou op de brug staan van de „Albatros”, neen, van een groter schip. Hij wou dan varen op een tramp, een schip van de wilde vaart, dat zijn vracht zou zoeken in alle havens van de wereld. Hij zou van Rotterdam naar New-York stomen en van daar naar Batavia, en dan misschien naar Sjanghai. Hij zou komen te San Francisco en Los Angeles, te Hamburg, Kaapstad en Montevideo, te Genua en Moermansk. Kris kras over alle wereldzeeën zou hij varen. Nog één week, dan begon het reizen. Zo lang was het gemakkelijk uit te houden achter de melkkar en onder de koe. Wietse telde de dagen af. Dit was de laatste Vrijdag, waarop hij met de emmer liep. Vandaag over een week om dezen tijd zou hij de haven uitgaan. Dit was de laatste Zaterdag. Volgende week zou hij de Humber opvaren en Engeland zien voor het eerst van zijn leven. Dan zou hij passagieren in Hull.

De laatste Zondag thuis werd het Wietse toch even eng om het hart. De volgende week zou hij dus niet met vader naar de kerk gaan, zoals hij elke Zondag had gedaan van klein kind af, behalve een paar weken in zijn ziekte. Toen, toen vader ziek was, was het al zo vreemd geweest alleen naar de kerk te gaan. Maar verleden week was vader weer meegegaan. En vandaag gingen ze ook samen. Hét was zo goed en vertrouwd naast je vader het bekende pad te gaan, achter hem de kerk in te lopen, naast hem te zitten in de bank. Hij zag naar zijn vader onder de preek. Recht naar de preekstoel keek hij, aandachtig luisterende naar den dominee. Hoe trouw en goed was zijn gezicht, hoe rustig en vriendelijk zijn ogen. Alleen, hij zag bleek en — Wietse zag het vandaag voor het eerst — er waren tijdens zijn ziekte diepe voren bij zijn neus gekomen. Hij zag er zwak uit. Dat was nawerking van de ziekte, veronderstelde Wietse. Het zou wel beter worden naarmate vader weer sterker werd. Na de kerk was er het gezellig koffieuurtje.

Dat zou hij voortaan missen. En 's avonds stonden Wietse en de zussen om het orgel, terwijl vader speelde. Zij zongen en moeder zong mee op haar plaats aan de tafel. Zo hadden ze wel honderdmaal gezongen op Zondagavond. Vandaag was hij voor het laatst hier bij. Wietse keek naar zijn moeder onder het zingen en daarbij merkte hij, dat zij allang naar hem gekeken had. Ze zong ditmaal niet mee; ze kon niet zingen, zo vol was haar gemoed. Snel wendde Wietse zich weer af. Moest hij nu opzien tegen de scheiding? In Hull was immers een zeemanskerk en op de „Albatros” mocht dan geen orgel zijn, bij een harmonica kon je ook zingen. De Zondag zou best omkomen aan boord. En de Zondag was maar één dag van de zeven! Neen, neen, om de Zondag zou hij zijn ideaal nooit laten varen. Nog vier dagen achter de melkkar en onder de koe, dan ging hij varen. Nog vier keer in de blauwe kiel, en dan de zeemans-trui aan. Hij ging naar zee!

Naar de gewoonte van de laatste weken telde Wietse die dag na het venten tezamen met zijn vader het melkgeld. Dijkstra hoestte droog en scherp en daarbij drukte hij de hand op zijn borst.

„Is 't niet zo goed, Vader?” vroeg Wietse.

„Jawel, m'n jongen, jawel hoor!”

Maar hij hoestte weer en Wietse kon nu duidelijk zien dat het hem pijn deed.

„Als u vanmiddag liever rusten wilt, kan ik alleen wel melken, hoor.”

„Nee, nee,” weerde Dijkstra af, „ik moet er weer aan wenen, hè. Straks moet ik weer alleen.” Hij wilde glimlachen, maar er was een trek van pijn op zijn gezicht.

Des middags ging hij mee naar het land. Maar bij het dragen van de volle emmer naar de bus, wankelde hij, en het melken moest hij soms onderbreken om te rusten. Op de thuisrit zat hij moe en met een grauw gelaat op de bok en 's avonds hing hij lusteloos in zijn leunstoel, rillend van kou, ondanks het zomer-warme weer.

„Je moet naar bed, man,” zei moeder.

„En u blijft morgenochtend liggen,” voegde Wietse er aan toe. „Ik melk alleen.”

Dijkstra wou nog tegenstreven.

„U doet het,” hield Wietse met beslistheid vol. „Nù kan ik het nog doen. Als u nog een paar dagen rust neemt, is u er Vrijdag weer voor klaar.”

Toen ging Dijkstra naar bed.

V. DE TWEEDE SPAAK IN HET WIEL

Wat beter, Vader?" vroeg Wietse de andere middag nadat het venten afgelopen was. Hij vroeg het luchtig, alsof hij rekende op een toestemmend bescheid, maar zijn hart klopte, toen hij zijn vader zag, smal en bleek tegen het witte kussen.

„'t Schikt wel," antwoordde Dijkstra. „Het gaat wel goed, hoor. Morgen kom ik er weer uit, want het is gauw Vrijdag en dan is mijn vacantie om; dan mag ik niet langer lui wezen, hè." Hij wou het vrolijk zeggen, doch zijn glimlach kromp weg in pijn.

Wietse was er niet gerust op. Hij vroeg z'n moeder: „Wat zegt u van vader?"

„We zullen het beste er van hopen, m'n jongen. Wij zullen bidden dat het goed mag gaan. Maar we moesten toch den dokter maar eens halen."

Toen overviel Wietse de angst. De dokter! Nú de dokter, nu het vier dagen duren zou en hij ging weg. Dan was vader Vrijdag vast niet beter. En dan zou hij niet kunnen varen! Toen Wietse 's middags wegreed voor het melken was de dokter er nog niet geweest. Maar dokter of geen dokter, Wietse zag wel dat vader te ziek was om Vrijdag al het werk te doen. Hoe moest dat nu? Hij had deze weken met groot plezier geholpen. Het was prettig geweest, dat hij dit voor zijn vader doen kon. Telkens had hij moeten denken aan de tekst, die hij onlangs voor school geleerd had: Het is zaliger te geven dan te ontvangen. Toen had hij dat een rare tekst gevonden. Hij kreeg graag wat en het was hem

wel eens erg aan het hart gegaan, wanneer hij voor de verjaardag van een der zussen zijn spaarpot omtrent om moest keren. Maar nu was hij gelukkig geweest, dat hij zijn hele vakantie voor zijn ouders had kunnen besteden. Doch nu was het ook genoeg. Hij had zijn portie waarlijk geleverd. Nu was het welletjes. Vrijdag moest hij weg. Dat was afgesproken. Daar rekende de kapitein van de „Albatros” op. Dat wou hijzelf. Als vader Vrijdag nog niet beter was, wel, dan moest er maar hulp komen; dan moest er maar een knecht gehurd worden. Moest hij overal voor inspringen? Hij dééd het niet.

Hij gaf Piet een klap met de zweep, zodat de hit schichtig vooruit sprong en wild ging rennen. Ik doe het niet, herhaalde Wietse. Ze mogen kletsen wat ze willen, ik doe het niet. Al zou moeder gaan grienen en vader lamenteren, ik doe het vast niet, nooit!

Piet hield stil voor het damhek. Nijdig smeed Wietse het hek open en daarna rukte hij woest aan de teugels. „Vort, bok!” Trappellend en trekkebekkend ging de hit het land in.

De koeien moesten het al evenzeer ontgelden als de hit. Ruw trok hij de spantouwen aan, boos schopte hij de dieren tegen de poten of sloeg ze tegen de buik als ze niet roerloos stonden. Wat weerga, was nu alles tegen hem? Vader ziek en die koeien zo lastig. Geen een, die stil wou staan.

„Sta, bok!” schold Wietse op de Zwarte en hij sjarde het spantouw zo stijf, dat de botten omtrent kraakten. Toen ging hij verder melken. De koe werd er nog wilder tegen in. Ze hipte op beide achterpoten tegelijk omhoog, rukte en wrong aan het knellend touw. Razend gaf Wietse haar een trap. Toen hipte de koe wild omhoog. De knoop sprong los en de koe gaf met haar vrij geworden poot een felle trap tegen Wietse en zijn emmer. Hij rolde in de mest en smurrie van de bocht; de warme melk stroomde over zijn lijf.

Woest sprong Wietse op en ranselde de koe met een stuk

hout. Maar wat gaf dat? De verloren melk kwam niet terug en de koeien werden er niet kalmer door. Het ging hoe langer hoe moeilijker met het melken. Hij kwam omtrent een uur later thuis dan anders, vuil als een varken en met een beetje melk.

„Wat is er toch, m'n jongen?” vroeg zijn moeder. „Hoe kom je zo laat; wat ben je toch vuil; en wat heb je een klein maal vanavond.”

Wietse gromde en zijn moeder zuchtte. Haar man weer ziek

en Wietse dwars. Zo kreeg ze het heel zwaar.

„Dokter is er ook geweest,” vertelde ze.

„Zo,” zei Wietse onverschillig.

„Hij heeft gezegd, dat vader een week te bed moet.”

„Zo,” gromde Wietse weer alsof het hem niet aanging.

Moeder wendde zich verdrietig af. In de laatste weken had ze aan Wietse zo'n steun gehad. Toen vader ziek werd was hij zo gewillig in de bres gesprongen. Meelevend en hartelijk was hij geweest. Gister was dat nog zo. Toen had hij vader zelf gedrongen om naar bed te gaan. Hij zou wel melken. En nu dit, deze ruwheid, deze onverschilligheid. Wietse maakte het haar nu zwaarder inplaats dat hij de

tegenslag hielp dragen. Wat was dat toch? Hoe was Wietse zo plotseling anders?

Dadelijk na eten en verkleden ging Wietse de deur uit. Hij had het gevoel of hij het huis ontvluchtte. Vader en moeder zouden natuurlijk gaan klagen, omdat het nu zo lastig trof: vader weer ziek en hij naar zee. Ze zouden zeggen dat het zo mooi zou zijn als hij nog een paar weekjes wachtte; als hij thuis bleef zolang tot vader beter was. . . . ! Hij moest voor dit zaakje opdraaien. Maar hij *deed* het niet, vast niet! Vrijdag ging hij varen.

Pas tegen tien kwam Wietse thuis. Het was hoog bedtijd voor een jongen, die de andere morgen melken moest. Hij stak zijn hoofd om de hoek van de kamerdeur en zei vluchtig welterusten. Hij vroeg niet eens hoe het met vader was. Haastig klom hij de ladder op naar boven.

Op zijn knieën voor zijn bed beet Wietse op zijn lippen. Nu moest hij bidden. Hij moest zijn zonden belijden. Zijn zonden van deze middag en deze avond ook. Het bloed steeg hem naar het hoofd.

De volgende dag was Wietse even nukkig. Hij smeed met bussen en emmers; hij ranselde en schold het paard; ruw ging hij met de koeien om en thuis was hij gejaagd. Met vader of moeder wou hij niet alleen zijn. Lastige vragen wilde hij ontwijken. Na middagmelken en avondeten zocht hij werk in de schuur. Een paardentuig moest gerepareerd worden; een plank van het kalverhok moest worden vastgeslagen; de sluiting van de haverkist was stuk. Hij bleef in de schuur aan het werk tot het duister viel. Hij was er nog toen reeds een diepe schemer naar binnen was geslopen. Met het hoofd in de handen zat hij op een zak met stro. Ik doe het niet, mopperde hij in zichzelf, ik doe het vast niet. Al zouden ze ook nog zo zeuren, ik ga naar zee. Morgen werk ik hier voor 't laatst. Moet ik soms zorgen dat de boel hier draait? Ik heb genoeg gedaan. Nou moet een ander maar es. . . .

De deur tussen de schuur en het woonhuis ging open. Moeder stond op de drempel. Haar ogen zochten in de donkere ruimte. „Ben jij hier, Wietse?” vroeg haar zachte stem.

Wietse begreep. Nu zou het komen. Moeder riep hem om met vader en haar te praten. Hij wist precies hoe dat gaan zou. O, zo lief en vriendelijk. „Nou moeten we es praten, jongen,” zouden ze zeggen. „Er moet raad geschaft worden. Vader kan niet. Jij kunt wel. Zeg zelf, is dat nu niet het beste? Het is maar voor een poosje. Voor een paar weken.” Zo zouden ze proberen hem in te palmen. Maar hij liet zich niet paaien! Met nog zulke lieve woordjes niet! Wietse gaf geen antwoord op zijn moeders roep.

Moeder kwam de schuur in; ze liep onzeker in de duisternis. „Ben jij hier niet, Wietse?”

Wietse zweeg. Hij zat ineengedoken op de zak in een duistere hoek.

Maar moeder gaf het niet op. „Hij moet hier toch wezen,” hoorde Wietse haar mompelen, terwijl ze doorliep.

„Wietse, jongen, waar ben je toch?”

Toen hield Wietse zijn zwijgen niet langer vol. „Hier ben ik, Moeder,” zei hij. Maar de weerstand van zijn hart was niet gebroken.

„Hoorde je me daarnet niet?” vroeg ze. „Ik had je al twee keer geroepen.”

Ze wachtte niet op antwoord. „Vader heeft een boodschap aan je,” ging ze door.

Wietse klemde de tanden opeen. Daar had je het al. Een boodschap aan hem. Het ging precies zoals hij verwacht had.

Hij ging mee. Hij zou die boodschap aanhoren. Maar zich laten ompraten om te blijven zou hij vast niet.

Vader richtte zich halverwegen in de kussens op, toen Wietse binnenkwam. Hij wees een stoel vóór het bed. „Ga es zitten, jongen, we moeten es praten.”

Zie je wel, het ging juist zoals hij het zich gedacht had.

Alles in Wietse zette zich schrap. Met een stroef gelaat ging hij zitten.

„Er moet raad geschaft worden, Wietse,” ging vader door. Wietse schraapte zijn keel. Zie je wel, zie je wel. . . .

„Wij hadden gedacht, moeder en ik. . . .”

. . . .Dat jij maar thuis moest blijven, vulde Wietse al in gedachten aan.

Maar deze keer kwam zijn verwachting niet uit.

„We hadden gedacht, we moesten Foeke Visser vragen of die zo lang mijn werk wou doen.”

Wietse schrok op. Wat zei vader daar? Foeke Visser? En hij niet? Vroegen ze hem niet of hij blijven wou, zolang vader ziek was?

„Nu moest jij es naar hem toe gaan en hem vragen of hij komen wil. Jij kunt hem wel vertellen wat voor werk er is. Je kunt het best met hem bepraten.”

Wietse zat wezenloos op zijn stoel. Hij kon dit niet zo gauw verwerken. Geen ogenblik had hij gedacht, dat dit de boodschap wezen zou.

„Zou je dit niet willen doen, Wietse?” vroeg vader hem.

„Voor moeder is het zo ver lopen.”

„Ja. . . . o ja. . . .” Natuurlijk wou hij deze boodschap doen. Maar het was zo vreemd.

„Dan moest je nou maar dadelijk gaan,” drong vader aan.

„Want het is kort dag. Als hij niet kan moeten we naar een ander omzien.”

„Goed, Vader. . . . ja. . . .” Hij stamelde maar wat. Hij stond op, rood van schaamte.

„Wat is er toch de laatste dagen met je, jongen,” vroeg moeder deelnemend. „Hoe ben je toch zo vreemd.”

Hoger werd zijn blos. Hij liep om zijn moeder heen. „Ik moet weg,” zei hij, „naar Foeke Visser. En er mankeert mij niks.”

Hij was de deur al uit. Het bloed klopte in zijn slapen. Boos schold hij op zichzelf. Daar had hij twee dagen rondgelopen met een kwaje kop. Hij had zich voorgehouden, dat

hij zou moeten vechten tegen vader en moeder vóór zijn recht om naar zee te gaan. En nu . . . Men taalde er niet naar. Vader en moeder dachten er niet aan hem thuis te willen houden; ze dachten er niet aan hem dwars te zitten. Zelf hadden ze al naar een ander uitgezien. Glad verkeerd had hij zijn ouders beoordeeld. Hij had gedacht dat ze alleen aan zichzelf zouden denken en niet aan hem. En nu was het vierkant andersom geweest. Eigen wensen en verlangens maakten ze ondergeschikt aan de zijne. En hij, Wietse, hij had alleen aan zichzelf gedacht. Hij had alleen eigen wensen laten wegen en zich er niets van aangetrokken hoe het nu met het bedrijfje en vader en moeder zou gaan.

Nu moest hij naar Foeke Visser toe. Foeke Visser, was dat nu de rechte man om vader te vervangen? Hij was oud en niet zo vlug meer. Het melken zou nog wel gaan. Maar het venten? Altijd hing een zwart berookt pijpje tussen zijn brokkelige tanden. Zo'n vieze pijp boven schalen met melk. De klanten zouden vrolijk kijken. Foeke was ook wat brommerig en erg kortaf. Zou hij het kunnen rooien met de dames? Enfin, hij zelf was ook de vriendelijkste niet. De laatste dagen was hij een grote bok geweest. Wat dat aangaat ging het er niet op achteruit. Maar hoeveel zou dit kosten? Hoeveel zou Foeke moeten verdienen? Niet zo'n beetje! En vaders ziekte kostte al zoveel, de dokter en de medicijnen, en de eieren, die de dokter voorgeschreven had. . . . Het zou krap worden, het zou kraken, na de tegenslag, die er van 't voorjaar met het mond- en klauwzeer was geweest. Het loon voor Foeke kon er niet af, onmogelijk. Thuis zouden ze het moeilijk krijgen. . . . en hij ging weg, hij kneep er uit. . . . Dapper is dat van je, Wietse, je bent een fikse vent, een beste zoon van je ouders. Hen laat je in de zorgen zitten en zelf piep je 'm.

Ik heb ze toch zes weken aan één stuk geholpen, praatte Wietse eigen zaken recht. Elke morgen was ik voor dag en dauw er uit. Mijn hele vakantie heb ik er aan gegeven. Ik heb mijn portie wel geleverd. Dat hebben vader en moeder zeker ook begrepen. En daarom vragen ze niets aan me.... Neen, neen.... ze *vragen* niets, maar juist daarom.

Wietse was in de straat, waar Foeke woonde. Hij zag z'n huisje. Achter de witte lancasters brandde licht. Hij zou daar binnen moeten gaan. Zijn stap werd trager. Nu zou hij aan Visser moeten vragen of hij wou komen. En als Visser dan eens vroeg, waarom is dat? Waarom doe jij dat werk niet? Waarom help jij je vader niet, nu hij ziek is? Dan zou hij met zijn mond vol tanden zitten. Want als hij vertelde dat hij zou moeten varen, zou Foeke kunnen vragen: Kan dat nou niet een paar weken wachten; willen ze dat daar niet schikken? Och kom, wat fantaseerde hij. Foeke zou het niet vragen. Hij zou dit karweitje met beide handen aangrijpen; hij wou wel wat verdienen. Maar moest Wietse dit zichzelf niet vragen?

Hij stond nu voor de deur. Het naamplaatje F. Visser was te lezen in het licht van een lantaarn. Zijn hand ging naar de klink....

Wietse trok zijn hand opeens terug. Hij liep het huis voorbij, haastig, alsof hij er vandaan wou vluchten. Hij vroeg Foeke niet te komen. Hij kòn het niet. Hij zou naar huis teruggaan en zeggen: Vader en moeder, hier ben ik weer, ik zal wel helpen, zolang vader ziek is.

Langs de ringmuur ging Wietse. De branding rolde op de glooiing. In het duister schemerde een brede witte rand van schuim op het basalt. Ver weg sloeg de Brandaris zijn felle schichten over zee, een enkele lichtboei knipperde op het water. Daar baste uit de duisternis het zwaar geluid van een stoomfluit. Wietse kende dat geluid. Het was de „Albatros”. De boot kwam binnen. Hij kwam terug van de laatste reis, die hij zonder Wietse had gedaan. Vrijdag voer het schip weer uit. Dan kon hij mee. Dan moest hij mee. Zo

was het afgesproken. En: een man een man, een woord een woord. Wietse stond stil achter de ringmuur. Ginds naderde de „Albatros”. Hij kon de beide toplichten zien, het rode bakboordslicht zag hij ook. De boot liep recht op de havenvuren aan. *Zijn* boot kwam daar. Vrijdag voer hij mee. . . .

Op zijn schreden ging Wietse opnieuw terug. Hij kwam in het straatje; hij zag het huisje van Foeke Visser. Aarzelend en besluiteloos liep hij naar het verlichte raam. Maar deze keer kwam hij niet eens bij de deur.

Plotseling werden zijn schreden vast en snel. Hij liep voorbij. Nu had hij zijn besluit gevat en zou hij zich door niets meer laten tegenhouden. In weinige minuten was hij thuis.

„Wel, wat zei Foeke?” vroeg vader.

„Hij komt niet,” antwoordde Wietse.

Dit viel Dijkstra tegen. „Och, komt hij niet, kan hij het niet doen? Dat wordt toch wat? Wien moeten wij nu vragen? Weet jij een ander, Moeder?”

„Ik zou niet weten wie,” gaf zij ten antwoord.

„Ik wel,” zei Wietse.

„Jij, wie dan?”

„Ikzelf!”

„Jij?” Vader schudde het hoofd. „Dat gaat niet, Wietse, dat gaat niet. Jij moet Vrijdag weg. Dat is toch afgesproken.”

„O, dat varen komt wel, Vader. Met kapitein Willems is wel te praten, denk ik. Als ik nou een paar weken eerder of later varen ga, da's toch niet erg.” Hij sprak zo luchtig alsof deze beslissing hem geen moeite had gekost.

Maar zijn vader wou het niet aanvaarden. „Jij hebt waarlijk al genoeg gedaan, Wietse. Kranig heb je je gehouden deze weken. Voor een man heb je gewerkt. Meer mogen wij niet van je vergen.”

„Dat beetje,” kleineerde Wietse eigen werk, „dat beetje, dat was niks. Ik doe het graag nog een poosje, hoor. Dat varen komt wel.” Terwijl hij sprak ging het achter z'n

ogen branden. Wietse wreef zich met zijn mouw in de ogen. Hoe kwam dat nou? Waar kwamen nu die tranen vandaan?

„Jongen, mijn jongen,” vaders stem nokte. Hij stak zijn magere witte hand aan Wietse toe. „Dat je dit voor ons doen wilt. Dat je ons zo helpen wilt.”

Wietse wendde zijn hoofd af, maar aan de andere kant stond moeder, die op hem toekwam. Toen wist hij niet waar hij zich bergen moest.

Moeder legde haar armen om zijn hals. „Beste, beste jongen,” zei ze.

Haast ruw wrong Wietse zich los. „Ik ben niet best!” riep hij uit. „Ik ben helemaal niet goed. Ik wou niet helpen. Ik wou weg. Ik was nijdig, razend. Ik zou jullie in de ellende hebben laten zitten. Ik, ik. . . .”

Over deze uitbarsting verwonderde Wietse's moeder zich niet. Deze bekentenis gaf haar geen schok. Ze had dit wel geweten. Ze had zijn strijd vandaag en gister wel gezien. Weer legde ze haar armen om zijn hals.

„Je hebt je zelf overwonnen, mijn jongen,” zei ze. „Omdat je er strijd van gehad hebt is je besluit nog des te mooier.”

VI. EEN ZEEMAN IN DE DOP PRAAT MET ZIJN KAPITEIN

Het karretje dokkerde gezellig op de keien, de maten in de lekbak maakten een zachte muziek, een klein dik kereltje spiegelde in de buik van de koperen bus en een rood gezicht lachte in dat koper breed en genoeglijk. Vrolijk klingelden de bellen in de gangen van zijn klanten als Wietse aan de blinkend gepoetste knoppen trok. Hoe had Wietse dit ooit een vervelend werk kunnen vinden? Waren van zijn klanten vroeger de vrouwen omtrent alle oue teuten en de meisjes akelige nuffen? Tegenwoordig had hij met elk een vrolijk of een vriendelijk praatje en aan het enkele nufje, dat hem in Hoog-Haarlemmerdijks en met een opgetrokken neusje de melk bestelde, ergerde hij zich niet meer, zoals vroeger. Hij nam nu zo'n wicht in het ootje inplaats van zich boos op haar te maken. Als een gierig vrouwtje hem vroeger op zijn vingers tikte omdat hij de maat niet vol genoeg deed naar haar zin, dan gaf hij er met een kwaje kop een schep op toe, zodat zij veel te veel kreeg. Thans draaide hij zo'n vrouw zijn rug toe bij het meten, zodat ze lekker niets kon zien.

Met kapitein Willems was het ook al zo goed gegaan. De middag na die avond, die zo moeilijk was en zo gelukkig werd, was zijn moeder naar den kapitein gegaan om te vragen of hij het goed vond dat de nieuwe scheepsjongen een paar weken later kwam, omdat hij voor een zieken vader in de bres moest springen. Met een kloppend hart had hij

gewacht op haar terugkeer. Maar haar blij gelaat vertelde hem, toen zij het erf opkwam, dat het in orde was. Voor zulk een reden gaf de kapitein hem graag wat uitstel. Of het nu veertien dagen, vier weken of zes weken duurde, de plaats zou openblijven. Een jongen, die zó zijn zieken vader helpt, moet voortgeholpen worden, had de kapitein gezegd. Vrijdags was de „Albatros” weer uitgevaren. Wietse had het schip nagekeken van de Havenweg af, waar hij ventte. Het gaf even een vreemd gevoel van binnen. Maar zonder hartzeer toch had hij het schip zien gaan. Vandaag was zijn werk nog aan de wal, onder de koeien en achter de melkar. Maar op de „Albatros” bleef plaats voor hem. Volgende maand, uiterlijk na twee maanden zou hij mogen varen.

Elke morgen sprong Wietse bij het rammelen van de wekker uit zijn bed, legde Piet het tuig op, reed naar het land en ging aan het melken. Merkwaardig was het, dat hij met de beesten nu plotseling ook veel beter overweg kon, net als met de mensen. Piet lei zijn oren niet meer plat en ging niet slaan als Wietse hem na het melken stoorde in zijn grazen. Door zijn jongen baas liet hij zich nu even gewillig vangen als voorheen door vader. De koeien rukten niet meer aan het spantouw en traptten geen emmers om, terwijl hij zat te melken. Kalma behoefde er tegenwoordig maar twee meer voor zijn rekening te nemen, zes deed Wietse zelf.

Dat alles nu zo goed en vlot ging, en verleden week zo slecht, hoe kwam dat? Lag dat nu allemaal aan hemzelf? Was het enkel door zijn dwarse kop, dat toen alles wrong en misliep? En waren de mensen nu zo vriendelijk en het vee zo gemakkelijk omdat hij zelf anders was? Maar de koeien en het paard konden toch aan zijn neus niet zien, dat hij besloten had zijn eigen verlangen opzij te zetten om vader en moeder?

Het ging goed vooruit met Dijkstra. Hij kwam weer uit bed. Na een dag of wat kon hij weer buiten wezen; hij deed al weer eens iets aan het werk.

„Doe maar kalm aan,” ried Wietse. „Vier deze keer maar goed uit. Ik ben er nu nog.”

„Ja, baas,” zei vader met een lachje en een knipoog van verstandhouding.

Hij vierde uit. Hij begon niet te haastig deze keer en het ging goed met hem. Na drie weken was hij aardig aangesterkt. Hij deed verschillende karweitjes in de schuur en ging weer mee naar het land. En de dokter vond het goed, dat hij de volgende week het roer weer helemaal in handen nam.

„Dan kun jij dus gaan, Wietse, dan kun je eindelijk gaan varen.” Hij sprak zo gul als 't kon. Geen kruimel van het oude verlangen, dat Wietse en hij tezamen het boerderijtje op zouden werken, was bij Dijkstra overgebleven, nadat Wietse zijn vader zo goed en zo royaal geholpen had. Hij gunde zijn zoon van harte de loopbaan, die hij zelf gekozen had.

„Ga jij nu zelf bij kapitein Willems zeggen, dat je volgende week aan boord komt,” ried moeder. „Hij heeft toen gezegd, dat hij je bij geval wel eens spreken wou.”

Op een dag dat de „Albatros” binnen en kapitein Willems thuis was, belde Wietse bij zijn woning aan.

Het meisje keek vreemd op, toen de melkboer daar op de middag kwam en den kapitein wou spreken.

„Wou jij meneer spreken?” vroeg ze verbaasd.

„Ja,” antwoordde Wietse. „Zeg maar dat ik er ben.”

Zij tripte weg met een opgetrokken neusje. Dat ventje zou wel haastig afgepoeierd worden.

Toen ze terugkwam keek ze anders. Ze was voorkomend en liet hem in het salon. „Of je hier maar even wachten wilt. Mijnheer komt zo.”

In de gang had Wietse zijn ogen al uitgekeken. Aan de wand hingen klewangs en krissen en aan de zolder een opgezette ratelslang. In de salon stond veel Indisch koperwerk en lakwerk uit Japan, er hingen Oosterse doeken;

op een Chinese kast stond een albatros met wijd gespreide vlerken. Dit was het huis van een zeeman, die de gehele wereld had bereisd en uit alle vreemde landen een herinnering had meegebracht. Er was ook weelde in de kamer. Het kleed, waarover hij liep, was dik en verend, het meubilair voornaam. Wat een onderscheid met de sobere meubeltjes thuis! Een scheepskapitein was heel wat anders dan een keuterboertje. Als hij eens kapitein kon worden!

Kapitein Willems kwam binnen. Een forse zeeman was hij met een open, blozend en zon-verbrand gezicht, een brede stap en luide stem.

„Zo, is dat onze deserteur!” Het woord klonk hard, maar de stem was vrolijk en Willems' ogen lachten.

Wietse lachte ietwat verlegen om die schalkse begroeting.

„Ik kwam vragen of ik nu volgende week aan boord mag komen, kapitein,” zei hij bedeesd.

„Deserteurs mogen nooit aan boord komen,” zei kapitein Willems. „Die gaan de bak in.” Het klonk weer boos, maar de ogen lachten nog joliger dan straks.

Nu lachte Wietse vrolijk mee. Die kapitein Willems was een olijkerd. Hij was vast een beste kapitein. Het zou plezierig varen worden op de „Albatros”. „Breng u me dan maar naar de politie,” stelde hij voor, even glunder als Willems had gesproken.

„Dat zullen we hebben!” De kapitein sprong op uit zijn lage stoel en greep hem bij zijn schouder of hij hem zo naar het cachot wou brengen. Maar dan brak hij het spelletje af.

„Duik in je stoel, vrind, en vertel me eens hoe het met je vader gaat.” Meteen knipte hij een cigarettenkoker voor hem open. „Steek ereis op.”

Wietse vertelde dat het thuis goed ging, dat vader al weer werk deed, dat de dokter hem had toegestaan met ingang van de volgende week zijn gewone arbeid te hervatten.

„En waarom wou jij nou naar zee?” vroeg kapitein Willems daarna.

Daar wist Wietse niet aanstonds antwoord op. Een jongen

houdt zich doorgaans niet bezig met het waarom der dingen. Hij wil iets „daarom”, maar daarom is geen reden, wist Wietse wel. „Omdat ik het fijn vind,” zei hij tenslotte. „Fijn dat je eens onder het oog van je vader en moeder en van je onderwijzers en van den dominee vandaan bent?” vroeg kapitein Willems veel ernstiger dan hij tot dusver

had gesproken. „Vind je het fijn, omdat je op zee kunt doen en laten wat je wilt?”

Wietse keek den kapitein verbaasd aan. Daaraan had hij werkelijk nooit gedacht.

Willems observeerde den jongen tegenover zich scherp. Deze ongekunstelde verbazing over zijn vraag beviel hem. Zijn ogen gingen twinkelen, al werd zijn stem weer bars. „Zulke jongens komen op de „Albatros” van de regen in de drop, hoor. De stuurman en ik kijken nog veel scherper toe dan alle dominees, schoolmeesters en vaders met elkaar, en

wij hebben aan boord middeltjes om rakkers klein te krijgen; het blok en de ijzers en spaanse rietjes. Heb je wel eens van laarzen gehoord?"

„Maar dáárom,” riep Wietse, „om kattedwaad uit te halen, dáárom wil ik niet varen. Ik hou van de zee.”

Kapitein Willems lacht raadselachtig. „Zo, hou jij van de zee? Dat zeggen jongejuffrouwen ook als ze op een zomeravond aan het strand zitten. Maar ze moeten maar eens een reisje meegemaakt hebben, waarbij de schuit een beetje danst. Dan zijn ze van hun liefde meestal gauw bekomen.”

„Ik ben wel eens bij storm op zee geweest,” zei Wietse.

„En toen niet bekoeld?”

„Net andersom!”

„Ben je wel eens zeeziek geweest?” vroeg kapitein Willems.

„Eh. . . ja,” moest Wietse belijden. „Maar dat is al lang geleden.”

„Goed zeeziek?” vroeg de kapitein.

Wietse moest het erkennen. Hij was erg zeeziek geweest.

„Maar ik ben nu toch zoveel groter,” liet hij er snel op volgen. „En het zal wel wennen.” Hij was bang, dat de kapitein hem nog af zou wijzen.

„Heb jij toen de schrik voor de zee niet te pakken gekregen?” vroeg de kapitein verder.

„De schrik?” Wietse zette grote ogen op.

„Dan ben je echt geen jongejuffrouw,” concludeerde de kapitein op gulle toon. „En omdat je het werk van je vader op je schouders genomen hebt, het werk van een volwassen man, vind ik jou een fikse kerel. Jij bent een jongen waar wat in zit en waar wat uit groeien kan.”

Wietse kleurde bij die loftuiting.

De kapitein scheen weinig haast te hebben. Hij stak een verse sigaret op en leunde achterover in zijn stoel.

„Vertel me es,” vroeg hij. „Wat wil jij eigenlijk worden op zee. Je gaat straks voor scheepsjongen mee, dat is voor de eerste tijd. Maar later, waar wou je dan voor varen.”

„Voor matroos,” zei Wietse.

„Zo, voor matroos.” De kapitein staaarde de rook van zijn sigaret na. „Doe jij geen hogere gooi?”

Wietse keek den kapitein met verbazing aan. Die zag hem vorsend in de ogen. En toen bloosde Wietse. Kon hij den kapitein vertellen wat hij wel graag zou willen worden? Kon hij vertellen van zijn dromen om naar de zeevaartschool te gaan en later stuurman te worden? De kapitein zou hem een eigenwijzen snuiter vinden en hem uitlachen.

„Ik wou. . . . ik dacht. . . .” Hij kwam niet verder.

„Nou, wat dacht je?” De kapitein glimlachte aanmoedigend.

„De zeevaartschool. . . .” zei Wietse. Meteen beet hij zich op de lippen. Zijn haarwortels prikten.

Maar kapitein Willems dacht er niet aan hem uit te lachen of hem een eigenwijs ventje te noemen. Hij klopte Wietse bemoedigend op de schouder. „Goed zo, makker,” prees hij, „stel jij je doel maar niet te laag. Met die heldere kijkers van jou en met die wil van jou hoef jij niet altijd voor de mast te varen. Als jij nu eerst je handen uitsteekt bij het gewone werk en dan naar school gaat, zie je je mettertijd nog op de brug van de „Albatros”. En als ik te oud ben om te varen, wie weet of jij dan niet kapitein wordt.”

Wietse's ogen schitterden. Zijn blos breidde zich uit tot in zijn hals.

De kapitein liet hem de deur uit: „Dus tot volgende week Vrijdag. 't Zal dan zes uur vloed zijn. Om vijf uur gaan we de haven uit. Drie uur is het overal. Als je om die tijd aan boord komen kunt, anders kom je Donderdagavond maar. Je laat ons deze keer niet in de steek, hoor!”

„Nee, kapitein,” beloofde Wietse.

Hij had nog nooit zoveel verlangen gehad om zijn zeemansloopbaan te beginnen als nu.

VII. WIETSE NEEMT ZIJN KRUIS OP

Nu kwam het zeemansleven voor Wietse in een blinkend licht te staan. Onder zo'n kapitein zou het een lust zijn om te varen. Onder kapitein Willems zou hij vooruit komen. Hij stond nu al bij hem in de gunst. De kapitein zou hem vast vooruithelpen. Volgende week begon het zeemansleven. Volgende week! Wietse telde de dagen en de nachten.

Hij deed de dag na het bezoek aan den kapitein zijn werk met grote opgewektheid. Blij was hij, dat hij dit voor zijn ouders had mogen doen. Hij had hen geholpen in hun moeilijkheden. Eigen wil en wens had hij opzij gezet om hen van dienst te zijn. Hij had er geen schade van gehad. Het zou hem wellicht voordeel brengen. Zou kapitein Willems zich zo met hem hebben bemoeid, zou hij zo vriendelijk zijn geweest, als hij vier weken geleden gewoon aan boord gestapt was? Een kapitein let niet op elken scheepsjongen of lichtmatroos. Hij kent ze doorgaans amper. En nu had de kapitein met hem gesproken en een wijd uitzicht voor hem geopend: Jij blijft niet vóór de mast; jij komt nog eens op de brug, kapitein van de „Albatros” word je misschien.

Wietse neuriede een leutig zeemanswijsje achter de melkkan; hij lachte van vergenoegdheid. En van de weeromstuit lachte het mannetje in de koperen melkbus nog veel breder dan hij.

Zo ging hij naar huis na zijn melkloop.

Bij het erf knapte zijn wijsje eensklaps af en verzwond zijn lach. Er stond een auto. De doktersauto. Alweer de dok-

tersauto? De dokter zelf kwam juist de deur uit. „Dag Wietse,” groette hij ernstig.

Wietse groette niet terug. Hij tilde zijn lege bus niet van de kar. Gejaagd liep hij naar binnen. „Wat is er nou weer?” vroeg hij angstig aan zijn moeder en een ijzige kou sloeg om zijn hart toen hij haar bedrukt gelaat zag.

Vader was weer ziek. In de schuur was hij in elkaar gezakt. Met grote moeite hadden moeder en de meisjes hem in bed gekregen. Daar had hij bloed opgegeven. Volstreekte rust had de dokter voorgeschreven.

„Is er gevaar?” vroeg Wietse bezorgd.

„Neen, dat niet.”

Wietse liep door naar de kamer. Hij vreesde nu niet voor een ziekbed, zoals de eerste maal, toen hij zijn vader ziek zag. In de kamer ging hij op zijn tenen, z'n stem was gedempt, toen hij vroeg: „Hoe is 't, Vader?”

„'t Gaat wel,” antwoordde Dijkstra, „als ik me heel stil houd heb ik geen pijn.”

Het was een tijdlang stil bij het bed. Wietse wist niet wat hij zeggen moest. Een jongen kan nooit gemakkelijk praten bij een ziekbed. Maar ook zonder woorden kan men troosten, vaak nog beter dan met veel gepraat. Hij stond rustig bij zijn vader en hield diens hand in de zijne. Vroeger was die hand breed en bruin, nu was ze smal en bloedeloos geworden.

„M'n jongen,” zei vader na een poos, „het spijt me het meest voor jou dat het zo gaat. Maar jij moet jezelf nu niet wéér voor mij opzij zetten, hoor. Je moet nu doen wat je graag wilt. Om ons mag jij jezelf niet opofferen.”

Wietse knipperde met de ogen. Daar had hij nog niet aan gedacht. Hij had alleen gedacht aan vader, die weer ziek was, nu al voor de derde maal, die weer te bed moest en pijn leed. En vader was in zijn ziekte het meest bezorgd om hem.

„U moet zich om mij geen zorg maken,” zei hij. „Ga nu maar rustig liggen. Het andere komt best voor mekaar.”

Toen liet hij vader alleen om wat te slapen en ging hij bus-
sen boenen. Hij goot het hete water in het vaatwerk en
hanteerde vaardig boender en afdroogdoek. Onder dat
werk speelden vaders woorden hem gedurig door het hoofd.
Hij moest zich niet opofferen voor zijn ouders. Goed, maar
hoe moest het dan? Hoe zou het dan met het bedrijfje gaan?
Hij had de laatste weken telkens mee het geld geteld en de

uitkomsten berekend. Zo wist hij precies hoe het met de
verdiensten stond. Het huishoudgeld voor moeder kon er
amper af. Voor de rekeningen van dokter en apotheker
was nog niets opzij gelegd. Dat kon eenvoudig niet. En nu
zouden die rekeningen nog weer hoger worden. En daar
zou dan nog het loon van een knecht bovenop komen. Waar
moest dit geld vandaan komen. Foeke Visser zou minstens
evenveel moeten hebben als moeder Zaterdags ontving. Op
geen voeten en vamen na kon die rekening gemaakt wor-
den.

Maar hoe moest het dan? Weer uitstel vragen aan kapitein Willems? Dat ging toch niet. Dan zou men misbruik maken van zijn goedheid. Neen, hij moest nu gaan. Vrijdag moest hij aan boord wezen.

Het middageten verliep zwijgend. Allen waren getroffen door deze derde slag. Bij ieder leefde de vrees: zou het ooit beter worden? Moeder en Wietse worstelden met de gedachte: hoe moet het nu?

Maar wachten tot de dokter weerkomt, vond Wietse tenslotte en hij schoof de last opzij, om zich aan zijn aardappeltjes te wijden. Vertrouwen op den Heere, zei moeder en na het eten las zij uit de Bergrede: Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten of wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleden zult. . . .

Wietse kon de last wel van zich af schudden, maar het hielp niet veel; hij kwam vanzelf terug.

Er was zwaarigheid, onverschillig hoe het onderzoek van den dokter aflopen zou. In elk geval zou vader verscheiden weken moeten liggen. En in die tijd moest het bedrijf marcheren. Hij of een ander zou het werk moeten doen. De hele middag tobde hij. Piet vond de weg naar het land ditmaal geheel alleen. De jonge voerman, suffend op de bok, vergat de teugels. Het melken duurde lang. Wietse prakkiseerde veel te veel om flink op te kunnen schieten. Maar onder de laatste koe schoot er een heldere lichtstraal door Wietse's tobbed brein. Zó kon het en zó moest het. Hij zou naar kapitein Willems gaan en hem precies vertellen hoe het ermee stond. En dan moest de kapitein maar zeggen wat hij doen moest. Als kapitein Willems zei: Wij houden ons aan de afspraak, Vrijdag ben je aan boord, dan zou hij het doen. Oordeelde de kapitein het beter dat hij zijn zieken vader nog een poos bleef helpen, het zou gebeuren. Op de terugweg uit het land naar huis kon Wietse weer een deuntje fluiten.

Bij het thuiskomen hield zijn fluitje weer stil. De doktersauto stond voor de tweede maal op het erf. Ditmaal hoefde

Wietse niet te schrikken. — de dokter was er voor het onderzoek, wist hij — maar het herinnerde hem aan vaders ziekte. Moest hij fluiten nu zijn vader ziek was? De dokter zat in het keukentje met moeder te praten. Wietse wou voorbijgaan om hen niet te storen, maar moeder riep hem binnen. „Kom jij er maar bij, Wietse; het raakt jou ook, m'n jongen.”

De dokter gaf de uitslag van het onderzoek. De kans op redelijke beterschap was volstrekt niet uitgesloten. Wellicht zou Dijkstra straks weer op kunnen staan en wandelen. Misschien zou hij ook wel weer lichte bezigheden kunnen doen. Maar hij zou zeker wat overhouden van de ziekte. En er was geen sprake van dat hij ooit weer al zijn oude werk zou kunnen doen. Hij zou zwak blijven. Wietse werd wit tot in zijn lippen, toen hij dat hoorde. Dit

betekende, dat het aardige plannetje, straks in de wei gemaakt, geheel in duigen was gevallen. Hij kon niet naar kapitein Willems gaan en vragen: maakt u nu maar uit of ik Vrijdag komen zal dan wel een poosje later. Het ging niet meer om uitstel. Hij zou nu moeten kiezen: naar zee, of altijd blijven op de boerderij. Hij zou moeten kiezen tussen zijn toekomst en zijn ouders.

Die toekomst was zo mooi. Kapitein Willems had het hem zo prachtig voorgespiegeld. Als hij naar zee ging zou hij stuurman worden, kapitein! . . . En als hij thuis bleef zou hij een keuterboertje wezen; een man achter de melkkar en onder de koe.

De dokter stond op. „Hoe rustiger de patiënt zich houdt hoe beter,” zei hij nog. „En vooral geen inspanning.”

Toen de dokter weg was voelde Wietse dat hij warm was geworden. Hij zweette en zijn wangen gloeiden. Hij kon het niet uithouden in het kleine keukentje en liep de deur uit. Wat hij vier weken geleden te verwerken had gekregen was kinderspel bij hetgeen hij nu had uit te vechten. Toen ging het erom of hij enkele weken vroeger of later zou gaan varen. Dwaas en dom had hij gedaan door zich daarover druk en kwaad te maken. Nu stond het anders. Nu ging het om de richting, die zijn leven nemen zou. Als hij nu bleef moest hij altijd blijven. Dan zou hij nimmer zeeman worden. De droom van zeevaartschool en stuurmansrang en kapiteinsplaats was dan voorgoed vervlogen. Dan zat hij vast aan het boerderijtje. Moest dat? Mocht iemand dat van hem eisen? Mocht hij dat vergen van zichzelf?

Doch hoe zou het gaan wanneer hij ging? Een vreemde zou het werk hier moeten doen. Zou hij de boel behartigen, zoals hij behartigd worden moest? Het was de vraag. En het was géén vraag waar de schrale verdiensten zouden belanden. De knecht moest natuurlijk zijn loon hebben. Voor moeder zou niets overblijven. Het zou thuis bittere armoede worden. . . . Hij zou kunnen steunen. Van het geld, dat hij aan boord verdiende, zou hij aan moeder kunnen geven.

Wietse lachte om zijn eigen idee. Wat verdiende een scheepsjongen? Wat zou een lichtmatroos verdienen? Later . . . als hij stuurman was, ja dan . . . Maar dat hielp nú niet. Het zou verscheiden jaren duren vóór hij zo ver was. En daaraan ging de Zeevaartschool vooraf, een tijd, die geld zou kosten . . . Er was maar één keus. Er uit gaan en vader en moeder aan hun lot overlaten, óf zichzelf opofferen.

Wietse was zonder dat hij het wist bij de ringmuur beland. De zee was doorschijnend groen met witte kuiven; de botters dansten op de golven; aan de kim lagen als flauwe strepen de eilanden; een boot voer met een dikke rookwolk uit de pijp de haven uit. De zee was zo mooi en het varen was zo goed, en de wijde wereld trok zo sterk.

En aan de andere kant was een klein huisje met een zieken vader, een haast armoedig boeltje, een bedrijfje dat amper boven water was te houden, met heel veel moeite en met weinig kans op winst. Daar was het niet mooi.

„Ik heb genoeg gedaan,” zei Wietse bij zichzelf. „Ik schei er mee uit. Ik ga naar zee!”

Hij was besloten en ging naar huis terug.

Onder het lopen speelde hem een tekst door het hoofd, een tekst waar de dominee een paar weken geleden over had gepreekt. Die Zondagmorgen had Wietse aandachtiger geluisterd dan hij doorgaans deed. Het was een tekst voor hem, vond hij toen. „Wie zijn kruis niet opneemt en Mij navolgt is Mijns niet waardig.” Hij had zijn kruis wèl op zich genomen. Zijn eigen verlangen had hij prijs gegeven om vader en moeder te helpen. Met een voldaan gevoel was hij uit de kerk gekomen. Naderhand had hij tekst en preek vergeten. Nu kwam de tekst terug. En nu wou hij niet weer uit zijn hoofd weg. Hij bleef maar malen in zijn hoofd. En hij gaf nu *geen* voldoening. Wietse schaamde zich. Had hij een kruis op zich genomen? Was dat een kruis geweest? Een paar weken je ouders helpen? Welneen! Dat was geen kruis. Hij had zich maar wat aangematigd. Nú, nu werd het anders. Nu zou hij een kruis moeten dragen.

Een licht kruis nog maar. Geen kruis als Jezus had gedragen van het rechthuis naar Golgotha. Op dat kruis leek het zijne niets. En zou hij dit, dit lichte kruis, niet op zich willen nemen? Zou hij den Heere Jezus niet na willen volgen? Dan zou hij Christus niet waardig zijn, had de dominee in de preek gezegd. Wietse huiverde. Christus niet waardig. Geen deel aan den Heiland. Wou hij dat? Neen, neen! Jezus was zijn Heiland ook! Maar dan mocht hij toch zijn kruis niet laten liggen. Dan moest hij het op zijn schouders nemen. Dan moest hij vader en moeder helpen, nu, nu zij het zo bitter nodig hadden. Dan moest hij toch zijn zeemansloopbaan laten varen. Wietse zat weer midden in de moeilijkheden.

Dicht bij huis kwam Wietse zijn moeder tegen. „Waar gaat u naar toe?” vroeg hij.

„Naar Foeke Visser,” was haar antwoord.

„Niet doen, Moeder,” raadde Wietse haar.

„Waarom niet?”

„Ik blijf thuis.”

„Jij blijft *niet* thuis,” zei ze beslist. „Ik wil dat niet en vader wil het ook niet. Wij hebben dit samen besproken vandaag. Jij hebt werkelijk genoeg gedaan, Wietse. Je mag je niet opofferen voor ons. Twee keer ben je in de bres gesprongen. Dit gebeurt niet meer. Ik ga naar Foeke Visser. . . .”

„Niet doen, Moeder,” smeekte Wietse, „niet doen!” Hij hield haar bij haar rokken vast. „Laten we dan tenminste eerst naar vader gaan.”

Zij liet zich overhalen. Een ogenblik later stonden ze samen bij de bedstee.

„Laat moeder nou gaan, jongen,” zei Dijkstra met zijn zwakke stem. „En ga jij Vrijdag naar boord. Dat is immers afgesproken.”

Wietse weifelde. Als vader en moeder het hem nu beiden vroegen; als ze het zo wilden. . . . Maar dan wierp hij zijn kruis weg en dat wilde hij niet. Hij wilde het dragen achter Jezus aan.

„Hoe moet het dan hier gaan?” vroeg hij. „Hoe moet het dan met het geld?”

Dat wist vader ook niet. Maar hij vertrouwde, dat God daar wel voor zorgen zou.

„Maar dan moeten wij toch ook ons best doen,” riep Wietse uit. „Als wij willen dat de Heere voor ons zorgen zal, moeten wij toch ons uiterste best doen.”

„Natuurlijk,” erkende vader. „Wij moeten doen wat wij kunnen.”

„Dan moet ik hier blijven!” zei Wietse beslist. „Dan is mijn plaats hier en niet aan boord.”

Nog hield Dijkstra zijn jongen tegen. „Denk er aan, Wietse, dat het lang duren zal. Dat je hier jaren zoudt moeten blijven, misschien wel altijd. Als je nu blijft, ga je wellicht nooit naar zee. Je zet je toekomst in de waagschaal.”

„Ik geloof dat God dat maken zal,” zei Wietse ernstig.

Toen nam moeder haar jongen in haar armen en vader drukte met zijn witte, bloedeloze hand de hand van Wietse. Die nacht sliep Wietse in met een gevoel van geluk, zo rijk als hij nog nooit gekend had. De andere morgen hinnikte Piet vrolijk in de stal. De koeien kwamen toegelopen op hun jongen baas en lekten zijn handen met hun raspige tong. De kieviten buitelden boven de weiden en de leeuweriken klommen zingend naar de zon. Vriendelijk en vrolijk waren de klanten tegen den melkboer en het mannetje in de koperen bus lachte breed en mild. Had Wietse een kruis op zich genomen? Was het boerenwerk ooit saai en het venten immer een corvee geweest? Wietse deed dit werk met vreugde!

Een maand daarna was vader weer zover dat hij kon wandelen en voorzichtig wat kon helpen. Het zag er naar uit, dat hij weldra nog wat meer zou kunnen doen. Hij en Wietse stonden samen in de stal. „Zouden we nou van het kalverhok maar geen stal maken, Vader, en tegen de winter een paar koeien erbij nemen?”

Dijkstra keek z'n jongen met verbazing aan.

„U hebt daar immers van 't voorjaar van gepraat.”
Er was een stille glimlach om Dijkstra's mond. „Nog niet, m'n jongen,” ried hij af. „Jij moet niet te veel op je jonge schouders nemen.”

„Dan doen we 't volgend jaar!” stelde Wietse vrolijk vast. Dijkstra keek zijn jongen aan. Meende Wietse dat?

„En het jaar daarop een schuur op het erf,” ging Wietse door. „Zo bouwen wij de boel tòch samen op, Vader!”

Er lichtte blijdschap in Dijkstra's ogen. Nu had hij het aan zijn zoon gezien. Dit ging niet tegen heug en meug. Wietse deed zijn werk met vreugde. Hij lééfde er in.

„M'n jongen,” zei Dijkstra. „Hoe komt dit zo? Hoe ben je nu zo anders! Je wou toch altijd zo graag zeeman worden.”

„Dit werk is ook mooi, Vader,” zei Wietse. „Ik heb nooit geweten dat het zo mooi was, als nu, nu ik er midden in zit.”

Vader keek nadenkend voor zich. Misschien sprak hij meer tot zichzelf dan tot Wietse, toen hij zei: „Alle eerlijk werk is mooi als je er maar met hart en ziel aan geeft. Als je maar gehoorzaam gaat de weg, die God je leidt.”

INHOUD

	blz.
I. Een schelpartij; op de bok en bij de koeien . . .	7
II. Wietse werkt en droomt	15
III. Wietse wil en mag wat anders	24
IV. Een aanstaand zeeman melkt en vent . . .	33
V. De tweede spaak in het wiel	42
VI. Een zeeman in de dop praat met zijn kapitein	52
VII. Wietse neemt zijn kruis op	59